…РОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

…УРЯАД ҮНЭН

…Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…7 (12001) | 1969 оной апрелиин 24, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Хэтэдээ мүнхэ интернациональна һургаал, социализм болон коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлдэ бүхы оронуудай ажалшадай замые заагша одон—марксизм-ленинизм мандаха болтогой!

(1969 оной Майн 1-дэ зорюулһан КПСС-эй ЦК-гай уряануудһаа).

МАНАЙ ТУГ—ЛЕНИНИЗМ!

Москвада баярай суглаан болобо

…мир Ильич Ленинэй түрэһэн үдэрые совет …н түрүү хүн түрэлтэн бусад бүхы һайндэр…даһаа онсо инаг хүндэтэйгөөр тэмдэглэдэг. …үн бүхэнэй сэдьхэлдэ эгээл һайн һайханаар, …галагаар, дүтэ һанагдадаг хамаг юумэн …э нэрэдэ нэбтэрэн мүнхэрэнхэй: Ленин—шэ…н туг, сүлөөтэ байдалай, социальна хүгжэл…тын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ социализм …мунизмын илан мандахын түлөө тэмсэлэй …енин багшын уридшалан зааһанай ёһоор …гжэлтын дабшажа байһые ажабайдал ба…дулна.

…н түрэһөөр 100 жэлэй ой хүрэтэр эгсэ нэгэ … Энэ жэл Ленинскэ ажалай вахтын жэл бо…дэ орохо. Агууехэ үүсхэлэй табин жэлэй …елиин 12-то эмхидхэгдэһэн Бүхэсоюзна ком…ботник алдарта һайндэртэ бэлдэлгын … шата болохо байна.

…эдэхи Съезднүүдэй ордон. Владимир Ильич …рэһөөр 99 жэлэй ойдо зорюулагдаһан бая…нда хабаадахаяа апрелиин 22-ой үдэр …тын партийна, Соведүүдэй, профсоюзай ба …й организацинуудай түлөөлэгшэд, ниислэ…иятинуудай хүдэлмэришэд болон инженернүүд, Москва шадарай ажалшад, Совет Армиин ба Флодой сэрэгшэд, эрдэм наукын, литература ба искусствын ажал ябуулагшад эндэ ерэбэ.

17 час. Нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, М. С. Соломенцев** гэгшэд шанга альга ташалгаар угтагдан ерэжэ, президиумдэ һууринуудаа эзэлбэ.

СЭВ-эй сессидэ ерэһэн Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живковэй, Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадарай, Венгриин хүдэлмэришэн-таряашанай революционно правительствын Түрүүлэгшэ Е. Фокой, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихтын, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штофой, Монголой Арадай-революционно партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалай, Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Гомулкын, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевичэй, Румыниин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Чаушескугэй, СРР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. Маурерай, Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусагай, ЧССР-эй Федеральна правительствын Түрүүлэгшэ О. Чернигэй, хилын саанахи бусад айлшадай президиумдэ үзэгдэхэдэнь, сугларагшад альга ташалгаар угтаа.

Партиин ветеранууд А. И. Микоян, Н. М. Шверник, Ф. Н. Петров, Л. А. Фотиева болон бусад президиумдэ ерэжэ һууба.

Ложонуудта — гадаадын дипломадууд, совет ба хилын саанаһаа корреспондентнүүд.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, партиин Московско городской комитедэй нэгэдэхи секретарь **В. В. Гришин** баярай суглаа нээбэ.

— Совет арад, бүхы хүн түрэлтэн Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үндэһэ һуури табигша, марксизмын сэсэн мэргэн теоретик, Коммунис Интернационалые эмхидхэн байгуулагша, бүхы дэлхэйн ажалшадай вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 99 жэлэй ойе мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

Энэ гайхамшаг һайндэртэ зорюулагдаһан манай баярай суглаанда Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй сессидэ ерэһэн, СЭВ-эй гэшүүн оронуудай коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэд, правительствануудай толгойлогшонор хабаадана, — гээд, В. В. Гришин харин айлшадые сугларагшадай үмэнэһөө халуунаар амаршалба.

Баярай суглаан нээгдэһэндэ соносхогдоо. Пионернүүд президиумэй гэшүүдтэ улаан гвоздика сэсэгүүдэй баглаануудые барюулба. Съезднүүдэй ордон соо Советскэ Союзай гүрэнэй гимн дуулагдан ханхинана.

«Ленинизмдэ үнэн байлга — манай бүхы илалтануудай эшэ үндэһэн мүн» гэһэн элидхэл хэхынь тула КПСС-эй ЦК-гай секретарь **И. В. Капитоновто** үгэ үгтөө.

Элидхэл дүүрэбэ. Заседанида хабаадагшад партийна гимн «Интернационал» дуулабад.

(ТАСС).

…ЛЕНИНИЗМДЭ ҮНЭН БАЙЛГА—МАНАЙ БҮХЫ ИЛАЛТАНУУДАЙ ЭШЭ ҮНДЭҺЭН МҮН

…И. Ленинэй түрэһөөр 99 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ нүхэр И. В. КАПИТОНОВОЙ хэһэн элидхэл

…юзай Коммунис парти, … бүхы ажалшад Влади… Ленинэй түрэһөөр 99 жэ… … оршон байдалда тэм…

…г үдэрые социализ… … оронуудай ажалшад, … хүдэлмэришэн анги, …унис хүдэлөөн, бүхы …рэлтэн бидэнтэй хамта …йнад.

…рэ алдар совет хүн бү… …лхэйн ажалша хүнүүд…дэтэй, дүтэ һанагдадаг …ые.

…э алдар мүнхэ. Хори… …эй эгээн гайхамшаг …тануунд: шэнэ түхэлэй … партие эмхидхэн бай…а Октябриин социалис …дэлмэришэд болон та…үшын гүрэнэй мүндэ…, социализмын, улас…мунис, хүдэлмэришэ…нально- сүлөөрэлгын … бүхэдэлхэйн түүхэтэ …енин багшын нэрэ ал…отой юм.

…лын ба революционе…алангые Ленин өөртөө …үүлһэн байгаа. Онсо …—Ленин ажабайдал, … дуршэл гүнзэгыгөөр …аһанай үндэһөөр бү…галаа эрхилэн бэе…шадай үндэһэн ашаг …даг байһан. Агуехэ …-Ленин өөрынгөө бү…ые марксис теориин …ури дээрэ бүридүүлэн бүтээдэг, тэрэнэй гол ёһонуудые шууд баримталдаг байгаа. Ленин ревизионистнуудтай, оппортунистнуудтай тэмсэхэдээ, революционно зохёон байгуулхы һургаал бологшо марксизмын нангин удхые хамгаалдаг, тэрэниие марксис теоретическэ ухаан бодолой хүгжэлтэдэхи бүхэли үе болохо шэнэ түбшололнуудаар, заабаринуудаар баяжуулһан байна.

Үнгэрһэн сагай сэсэн бодолтод юртэмсын байдалые элдэб янзаар юрэл тайлбарилдаг һэн, теэд үнэндөө, тэрэниие хубилгаха шухала байгаа гэһэн уран мэргэн үгэнүүдые научна коммунизмын һургаал гайхамшаг сэсэнээр зохёогшо Карл Маркс хэлэһэн юм. Общественые революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгаха энэ асари ехэ, орёо зорилгые анха түрүүн Ленин, тэрэнэй эмхидхэн байгуулһан коммунистнуудай парти, манай ороной хүдэлмэришэн анги, ажалшад хамагһаа түрүүлэн шиидхэһэн байна.

Совет арад партиин ударидалга доро шэнэ общество байгуулан, эб найрамдалай ба социализмын хэрэгые, арадуудай сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалые хамгаалан, Ленинэй зааһан хараа шугамаар бата найдамтай дабшана.

Бидэнэр Ленинэй туг доро жагсан, социализм байгуулаабди. Энэл туг доро, хэсүү шэрүүн байлдаануудые соогуур ябажа, социалис Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалые аршалан хамгаалаабди! Ленинэй туг доро жагсан, коммунизмын шэнэ илалтанууд тээшэ дабшанабди!

…енинэй парти—совет арадай дайшалхы манлай

…Большевигүүдэй пар…ишэн ангиин, бүхы …г туһын түлөө, ком…ын түлөө сэхэ шууд, … тэмсэлшэдэй пар… байгуулһаниинь Ле… түүхэтэ габьяа боло…

…а Маркс, Энгельсын …дта түшэглэн, про… тухай түгэс, бүрин …, тэрэнэй суртал бо…эй, политическэ үн… тодорхойлон зааһан. …а марксизмын пар… ябуулгын парти … ангиин илалтата …шэ, эмхидхэлшэ, хү…ожо шадаха байгаа. … парти бүридүүлэн …енин энэ партие … доботолгын гал дү…дхэн байгуулаа, ан…ын байлдаанай үедэ …улаа, капитализмые …а, шэнэ общество …э үг зорилго урдаа …ануунд соогуур жо…

… бата нэгэдэлтэй …эбсэшэгүй шангаар …лые нюдэнэй сэсэ… сахихаар, револю…уудта хэлбэришэгүй …адаг байгаа. Марк…үүлһэн, Коммунис …лхы үүргэ ба нэ…аһан хүн үнэндөө …на, хүдэлмэришэн …, социализмын хэрэгтэ урбана гээшэ гэжэ Ленин нэгэнтэбэшэ заадаг һэн.

Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн байдаг манай парти марксизм-ленинизмын арюун сэбэр байлгые, гэшүүдэйнгээ суртал бодолой ба эмхидхэлэй нэгэдэлые сахин хамгаалха гэжэ хододоо оролдодог байһан, оролдоно. Партие марксистскэ-ленинскэ замһаа хадууруулха гэжэ һэдэдэг троцкистнууд, баруунай оппортунистнууд, националистнуудта манай парти эрид шууд эсэргүүсэн тэмсээ һэн. Ленинэй суртал бодолдо эсэргүү бүлэглэлнүүдые бүрин бута сохиһон ушар партиин генеральна хараа шугамые амжалтатайгаар бэелүүлхэдэ шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоһон юм.

Марксистско-ленинскэ партиин ударидалгань общественые революционно ёһоор шэнэдхэн хубилхада шухала шиидхэхы нүхэсэл болоно гэжэ түүхын дүй дуршэл үнэншэмэ тодоор гэршэлэн харуулна. Тиимэһээ Коммунис партинуудта дэлхэйн хархис этэгээдүүдэй хорото галзуугаар добтолдог байһаниинь, эдэ партинууд тушаа үргэн олон ажалшадай этигэл найдабари буурууулха, олониитын ажабайдалда үзүүлдэг нүлөөень һулаарууулха гэжэ али болохоор һэдэдэг байһаниинь тушаан болоһон ябадал бэшэ. Тиин мүлжэгшэдтөө эсэргүү тэмсэлдэнь хүдэлмэришэн ангиие зэбсэггүй болгохо, арадуудые социализмын замһаа түлхин хадууруулха, дэлхэйн революционно хүдэлөөндэ һаад тойбо татаха гэжэ оролдоно.

Зүһэн бүриин ревизионистнууд, үнэндөө, энэ талаар буржуазна пропагандатай үгэ нэгэдэнэ. Тэдэнэй зариманиинь баруун талаһаа, нүгөөдүүлынь «зүүн тээһээ» доботолно, тиигэбэшье гол удхань хубилнагүй. Алинининьшье парти тухай марксистско-ленинскэ һургаалые хазагайруулна, хүтэлбэрилхы үүргыень бага болгоно. Марксизм-ленинизмһээ сухарин хадууһан эдэ этэгээдүүдтэ буржуазин ехэ дуратайнь, тэдэниие туһамаршаднай гэжэ тоолодогынь дэмы бэшэ байха.

Марксистнууд-ленинецүүд иимэ оршон байдалда революционно һаримжэеэ улам дээшэлүүлнэ, империализмын али бүхы хорото аашаануудта эсэргүү тэмсэлээ шангадхана, ревизионизм ба хуушарһан үзэл бодол элишэлнэ, өөрыгөө зэргые нягтаар жагсаана, бэхижүүлнэ.

Нүхэдүүд! Совет арадай дайшалхы манлай бологшо Коммунис партиин үүргынь улам ургажа байһан ушар манай общественын ажабайдалай шухалын шухала шэнжэ болоно. Партимнай XXIII съездынгээ шиидхэбэринүүдэй аша түгэс нүлөөн доро бүри хүсэтэй, бүри нягта жагсаалтай болоо, ажалшадтай холбоо барисаанинь бүри үргэдхэгдэн батадхагдаа. Партиин теоретическэ ябуулгын удха шанар улам ехэ болоно, олониитын политическэ вождь, эмхидхэлшэ ба хүмүүжүүлэгшэ болоһон тэрэнэй үүргэ улам дээшэлнэ.

Совет хүнүүд Коммунис партида, тэрэнэй дайшалхы штаб — ленинскэ Центральна Комитедтэ бүрин найдана, дэмжэлгэ үзүүлнэ. Парти болон арадай нэгэдэл — социалис байгуулалтын бата бэхи байлгын найдамтай үндэһэ һуури, коммунис байгуулалтын зорилгонуудай амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ эшэ нүхэсэл мүн.

Партиин хүтэлбэриин, залан жолоодолгын нүлөөн общественын материальна, оюун бодолойнь ажабайдалай бүхы талануудта гүн ехээр нүлөөлнэ. КПСС хадаа коммунис общество байгуулхын тула ябуулагдадаг бүхы хүдэлмэриие научна ёһоор, жэгдэ тэгшээр, эмхитэй һайнаар эрхилхэ гэжэ оролдодог хүсэн мүн. Политика тодорхойлон зохёохо, зорилго хараалхадаа, партимнай тэдэниие бодото дээрэнь шиидхэхэ онол аргануудые заадаг байна. Теори болон бодото хэрэгэй, политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэриин найралдал, үгэ ба хэрэгэй найралдал — партиин ажал ябуулгын шухала ёһо гурим болоно.

Общественые революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгагша хүсэн болоһон партиин үндэр нэрэ хүндэ, тэрэниие арад зоной ехээр хүндэлдэг, этигэдэг ушар ажабайдалаа сууртал бодолой, эмхидхэлэй талаарнь партитай холбохо хүсэл эрмэлзэл совет хүнүүдэй дунда үүсхэнэ. Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо партида 1 миллион 800 мянга үлүүтэй шэнэ гэшүүд нэмэжэ ороһон байна. Мүнөө Советскэ Союзай Коммунис парти 13 миллион 755 мянган хүнһөө бүридэнэ. Агуехэ Ленинэй эхи табиһан, хүмүүжүүлһэн, хатуужуулһан парти ямар үнэхөөрөө түгэлдэр ехэ хүсэн болооб!

Арад түмэнэй үмэнэ КПСС-эй даадаг тон ехэ харюусалгань коммунист бүхэндэ дээдэ зэргын эрилтэнүүдые табина. Партиин нэрэ зүүһэн гэшүүд манда оройдоошье хэрэггүй гэжэ Ленин бэшэһэн юм. Манай парти — революционно хүдэлмэришэн ангиин парти туладаа, өөрынгөө гэшүүдэй шанар тушаа түбхын түрүүн анхарал оролдолго гаргадаг юм гэжэ тэмдэглээ бэлэй.

Партиин зэргын арюун сэбэр байлга тухай, партиин гэшүүнэй хүндэтэ нэрые коммунист бүхэнэй ёһотой һайнаар абажа ябаха, харюулха тухай оролдохо гээшэ партиин, тэрэнэй бүхы эмхинүүдэй ажабайдалай хуули заршам болохо зэргэтэй гэжэ Ленинэй заабаринуудые хүтэлбэри болгон, XXIII съезд онсолон тэмдэглээ һэн.

Совет арадай политическэ вождь, тэрэнэй дайшалхы манлай — КПСС хүдэлмэришэн ангиин суртал бодолые баримталан бэелүүлдэг байгаа, тиигэжэ байна. Общественын эгээл түрүү, эмхидэмэл хүсэн байгша хүдэлмэришэн анги коммунизм байгуулгын үедэшье хүтэлбэрилхы үүргээ дүүргэнэ. Һүүлэй үедэ КПСС-тэ абтаһан хүнүүдэй дунда хүдэлмэришэнэй тоогой таһалгаряагүй нэмэжэ байһые баясан тэмдэглэмээр. Үнгэрэгшэ жэлдэ кандидадуудаар абтаһан хүнүүдэй 52,4 процентнь хүдэлмэришэд байгаа. Энэ хадаа манай партиин гол удхадань, социалис общественын ажабайдалда хүдэлмэришэн ангиин эзэлдэг һуури ба дүүргэдэг үүргэдэнь харюусана.

Партимнай колхозно тараашадай, совет интеллигенциин түрүү түлөөлэгшэдөөр һэлбэгдэн нэмэжэ байдаг. Нёдондо жэл кандидадуудаар абтагшадай 26 процентнь эрдэмтэд, литературын ба искусствын ажал ябуулагшад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд байһан. Мүнөө гурбан инженер бүхэнэй нэгэниинь, хоёр агроном, зоотехник бүхэнэй нэгэниинь, дүрбэн багша бүхэнэй нэгэниинь, табан врач бүхэнэй нэгэниинь партида оронхой.

Комсомолой зэргэдэ ябажа хүмүүжэн болбосорһон олон залуушуулай партида ородогынь һайшаалтай. «Бидэнэр ерээдүйн хараа бодолтой парти гээшэбди, ерээдүйн байдал залуушуулда хабаатай. Бидэнэр шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй парти гээшэбди, теэд шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй хойноһоо залуушуул дуратайгаар дахан дабшадаг ха юм» (Суглуулагдамал зохёолнуудай 14-дэхи том, 163-дахи хуудаһан) гэһэн Ленинэй үгэнүүд бодото дээрээ бэелнэ.

Парти өөрынгөө зэргые ажалшадай эрхим түлөөлэгшэдөөр һэлбэн нэмээхэ зуураа, коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ, тэдэниие Ленинэй хэрэгэй түлөө эдэбхитэй, ушар ёһо мэдэхэ, бата үзэл сурталтай тэмсэлшэд болгон болбосоруулха хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулна.

Демократическа централизмын гол ёһо, партийна ажабайдалай гурим дүрим наринаар сахиха гээшэ марксистско-ленинскэ партиин зайлашагүй сахиха хуули заршам, тэрэнэй бата бэхи байлгын ба хүсэнэй эшэ үндэһэн болоно. Ленинэй тодорхойлон зохёоһон, баримталан тодоруулһан энэ гол ёһон, эдэ гурим дүримүүд сагай шалгалтые бүрин тэсэжэ гараа. Эдэнһээ ямараа аршье хадуурбал, партиин үүргые һуларуулха, дайшалхы революционно хүсэ нүлөөгөө алдаха ябадалда зайлашагүй хүргэхэ байна.

XXIII съездһээ хойшо парти доторой демократиин саашанхи хүгжэлтэ, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлэй дэбжэлтэ манай парти дотор түйлагдажа байнхай. Хамтаараан хүтэлбэрилхэ гол ёһон бүри сэхэ шууд бэелүүлэгдэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай Центральна Комитедэй Пленумүүд дээрэ ороной дотоодын ба гадаадын политикын үндэһэн шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээд, общественын ажабайдалай тон шухала талануудые хүтэлбэрилгын хэрэг улам нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаа. Нютагуудтахи партийна комитедүүдэй пленумүүдэй, бюронуудай, партийна суглаануудай үүргэ дээшэлээ, партийна информаци һайжаржа байна. Партийна удхэ шэнжэдэ хабаатай ленинскэ шанар, коммунистнуудай хамтын ухаан бодол, хамтын дура хүсэл мүнөө партиин бүхы ажал ябуулгада нэбтэрэнхэй.

Бүтэмжэтэй ябуулга, залан сэхэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ партийна организацинуудай үдэр бүриин ажабайдалда улам ехээр нэбтэрэн хүгжэжэ байна. Шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлгэ бодото ажабайдалтай нягта холбоотой, эдэбхи түгэс партида зайлашагүй шухала юм гэжэ Ленин хэлээ һэн. Алдуунууд, дутагдалнуудай шүүмжэлэгдэдэггүй, өөрыгөө шүүмжэлдэггүй һаа, манай замда ушарһан бүхы һаад тойбонуудые зайсуулаагүй һаа, парти һаадгүйтээр ажабайжа, ажаллажа, урагшаа дабшажа шадахагүй.

Коммунис парти ганцашье хараа бодолойнгоо бата нэгэдэлтэй байдагһаа бэшэ, мүн ябуулгынгаа бата нэгэдэлтэй байдаг дээрэһээ хүсэтэй юм. Олонхиин хүсэл бодолой тодорхойлогдоһоной шиидхэбэриин абтаһанай һүүлээр, партиин бүхы гэшүүд нэгэ хүн шэнгеэр ябуулга хэхэ ёһотой гэжэ Ленин заадаг байгаа. Шүүмжэлээшэд, ажаллаашад гэһэн хубааралга парти дотор байха ёһогүй. Бүхы юумые хамтаараан зүбшэлдэг, шиидхэдэг, дүүргэдэгбди, хүн бүхэн хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулдаг. Парти доторой демократи партийна журамтай таһаршагүй нягта холбоотой юм, демократическа централизмын эдэ хоёр гол ёһоной найралдал — манай партиин хүсэнэй эшэ нүхэсэл болоно.

КПСС-эй XXIII съездын, ЦК-гай пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй нүлөөгөөр партийна организацинуудай ажал ябуулгын түхэл шэнжэ, онол аргань улам нарижан һайжарна. Партийна комитедүүд ленинскэ онол арга гүнзэгыгөөр шудална, политическэ хүтэлбэрилхы органуудай гуримаар сэхэ шууд ябуулга хэнэ. Ямаршье асуудалда улам бүтэмжэтэй, бодомжотойгоор хандадаг, түйлагдаһан урэ дүнгүүдые бүхы талаарнь шэнжэлдэг, шүүмжэлхы ёһоор сэгнэдэг боложо байнхай. Энэнь гол удхаараа бодото, зохёон байгуулхы хүдэлмэри, сагай эрилтэдэ анхаралтайгаар хандалгын жэшээ болохо партийна хүдэлмэриин гол удхада таараһа.

КПСС доторхи 360 мянган партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабаринь эли бодо дээшэлээ. Эдэнэр тоогой талаар ургаһан, эмхидхэлэй талаар бэхижэһэн байна. Эхин организацинууд гээшэмнай партиин хүгжэлтые, тэрэнэй түгэлдэр ажал ябуулгые, анхарал оролдолго ба ажал хэрэгүүдыень толидо тодууһан шэнгеэр харуулдаг һалбаринь болоно. Һаяхан үнгэргэгдэһэн тоосоото һунгалтын партийна суглаанууд (эндэ 3 миллион үлүүтэй хүн үгэ хэлэһэн байгаа) коммунистнуудай ехэ эдэбхитэй, политическэ талаараа болбосоронхой, өөһэдын организацинуудай, бүхы партиин хэрэгүүдэй түлөө харюусалгаа ойлгодог байһые элирхэйлээ. Бүхы коммунистнууд, бүхы партийна организацинууд КПСС-эй Центральна Коммитедые, ЦК-гай Политбюрое тойрожо нягтаар эмхидэн жагсанхай байһанаа харуулаа, партиин ленинскэ генеральна хараа шугам бэелүүлхын түлөө бүри эршэмтэйгээр тэмсэхээр бэлэн байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Хүнүүдые шэлэн томилхо, гүйсэдхэл шалгаха гээшэ эмхидхэлэй хүдэлмэридэхи гол шухала зүйл болоно гэжэ Ленин заадаг һэн. Партиин Центральна Комитет, нютагуудтахи партийна органууд эдэ асуудалнуудта хододоо халуун анхарал хандуулдаг, партиин ба гүрэнэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэг үдэр бүри эрхилдэг байна.

Ажахын ба соёлой байгуулалтын зорилгонуудай дэлисэ далайсын түргөөр нэмэжэ, бүри орёо болож байһан мүнөө сагта кадрнуудые бэлдэлгэ, һэльбэн бэлдэлгэ шухала удха шанартай болонхой. Энээнтэй дашaрамдуулан, кадрнуудай шадабари ба суртал бодолой-теоретическэ бэлэдхэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэри орон дотор үргэнөөр ябуулагдана. Энэ хүдэлмэри мүнөөнэйхидэл адли иимэ ехэ дэлисэтэйгээр урда тээнь хэзээшье ябуулагдаагүй юм.

Эрдэм бэлэдхэлээр һайн, коммунизмын хэрэгтэ үнэн, дүй дуршэлтэй, хүндэтэй хүтэлбэрилхы угаа олон хүдэлмэрилэгшэд мүнөө манай партида бии. Энээнэй ашаар партимнай дотоодын ба гадаадын политическэ орёо зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ аргатай болоо.

Нүхэдүүд! Үг зорилго ба политикаяа бүхы арадай аша туһада зорюулдаг парти илагдашагүй. Манай орон дотор коммунизм байгуулга олон миллион хүдэлмэришэдэй, таряашадай, интеллигенциин өөһэдынь хэрэг болонхой. Социализм байгуулха үедэ, партиин зүгһөө хүмүүжүүлгын угаа ехэ хүдэлмэриин ябуулагдаһанай үндэһөөр, шэнэ ёһоной хүн — ушар ёһо мэдэдэг ажалшан, коммунизмын үг зорилгын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдодог тэмсэлшэ урган дэбжээ. Коммунис суртал бодол олон үеын совет хүнүүдые — Октябриин революциин ба граждан дайнай баатарнуудые, түрүүшын табан жэлнүүдэй барилгашадые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай сэрэгшэдые, дайнай хойто тээхи үеынхидые, жараад онуудай залуушуулые хоорондонь холбоно.

Коммунис байгуулалтын зорилгонууд, уласхоорондын оршон байдал хадаа бүхы суртал бодолой, хүмүүжүүлгын хүдэлмэреэ улам һайжаруулха эрилтэ партийна организацинуудай урда табина. Энэ зорилгын мүнөөдэр ямараар шиидхэгдэһэнһээ үглөөдэр түсэбүүдэймнай дүүргэгдэсэ, Ленинэй хэрэгые эрхим һайнаар үргэлжэлүүлгэ нилээд дулдыдаха.

Өөһэдынгөө эсэгэнэр болон аханарай революционно, дайшалхы ба ажалай ёһо заншалнуудые үргэлжэлүүлхэ, арьбадхаха ёһотой залуу үеынхидые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партиин онсо анхарал хандуулагдана. Манай алдарта залуушуулаар, тэдэнэй ажалда дуратай, эрэлхэг зоригтой, Коммунис партидаа, социалис Эхэ орондоо үнэн байһаарнь омогорхохо бүхы үндэһэ баримтанууд манда бии. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай орон, бүхы совет арад партиин үнэн резерв, дайшалхы туһалагша болоһон Ленинскэ комсомолой табин жэлэй ойе баярай оршон байдалда тэмдэглээ һэн. Өөрынгөө зэргэдэ 24 миллион үлүүтэй хүнүүдые нэгэдхэһэн комсомол хүбүүд, басaгадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын гайхамшаг һургуули байһан, байһаар.

Капитализм социализм хоёрой хоорондохи үзэл сурталай тэмсэлэйнь эрид хурсадаһан ушар дэлхэйн хүгжэлтын мүнөөнэй шатые элирхэйлнэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1968 оной) Пленум онсолон тэмдэглээ бэлэй. Иимэ оршон байдалда хүмүүжүүлгын хүдэлмэреэ һайжаруулха, харша үзэл бодолтой эбсэшэгүй шангаар тэмсэхэ ябадал онсо удха шанартай болоод байна. Бүхы совет хүнүүдтэ коммунис ёһоной этигэл түгэс ойлгосо, патриотизмын ба интернационализмын, ниитын ажалда, социалис зөөридэ үнэн сэхээр хандалгын, манай ажабайдалай ёһо заршамуудые наринаар сахилгын мэдэрэл нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партиин оролдолго хүсэлэлгэ зорюулагдана.

Шэнэ ёһоной хүниие — коммунис общество байгуулагшые хүмүүжүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг бүхы хүнүүдэй, уран бэлигтэ интеллигенциин, багшанарай, пропагандистнуудай ажал хэрэгые парти, арад зон үндэрөөр сэгнэнэ.

Мүнөө сагай эрдэм, техникэ гүнзэгыгөөр шудалалгые, совет арадай баатар габьяата зам, социалис байгуулалтын дүй дуршэл шэнжэлэлгые, марксистско-ленинскэ суртал бодолоор нэбтэрэлгые эрдэм бэлигэй, хүмүүжүүлгын бүхы хэрэгэй үндэһэ һуури болгохо гэжэ парти оролдодог байна.

«Манай парти үйлэ хэрэгүүдээр элбэг, баян ехэ түүхэтэй. Манай эгээл найдамтай зэбсэг — марксистско-ленинскэ һургаалые хододоо хэрэглэдэг байһан туладаа, энэ һургаалые хэлбэришэгүйгөөр баримталдаг, шадамараар хүгжөөдэг туладаа, асари ехэ, бэрхэтэй зам амжалтатайгаар гаталһан, бүхы туршалгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр табажа гараһан байнабди... Ленинизм хадаа манай партиин илалта туйлаха болото эрдэм наука болоо. Мүн бидэндээ хэтын хэтэдэ тиимэл зандаа үлэхэ байха» гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев «Социализмын агууехэ илалтануудай табин жэл» гэһэн элидхэл соогоо хэлээ һэн.

Коммунис парти хүдэлмэришэн ангиин, совет арадай эрхим шэнжэ шанарнуудые өөртөө нэбтэрүүлэнхэй. Энэ хадаа манай үе сагай ухаан бодол, нэрэ түрэ, үнэн сэдьхэл болоно гэжэ Ленин хэлэһэн юм. Партиие саашадань бэхижүүлхэ, общественын ажабайдалай бүхы талануудта тэрэнэй нүлөөе бүри ехэ болгохо гээшэ коммунизмын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлаха эгээл үнэн, эгээл бата найдабари болоно.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

НҮХЭР И. В. КАПИТОНОВОЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

Ленинэй суртал бодол бодото дээрээ бэелнэ

Нүхэдүүд!

Владимир Ильич Ленинэй бүхы ажабайдал, тэрэнэй гүн ухаанай хамаг хүсэн, түгэлдэр зориг ба революционно абьяас хүдэлмэришэн ангиин гол хэрэгтэ—шэнэ общество байгуулхын түлөө, социализм ба коммунизмын түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаhан байна.

СССР-тэ социализмын илалта, коммунис байгуулалтын амжалтанууд хадаа Ленинэй үзэл сурталай ба түсэбүүдэй бодото бэелэл мүн болоно. Партиин хүтэлбэри доро манай ороной ажалшад түүхэтэ богонихон болзор соо ажабайдалайнгаа бүхы hалбаринуудта айхабтар ехэ хубилалтануудые хэжэ шадаа. Обществымнай социально-политическэ нэгэдэл, хүдэлмэришэн анги ба тариашадай эбдэршэгүй бата нэгэдэл, арадуудай хани нүхэсэл социализмын тон шухала түйлалта болоно.

Хүдэлмэришэд болон тариашадай засаг тогтоохоной hүүлдэ шэнэ байгуулалтын илалтын түлөө тэмсэлэй голынь экономико болохо юм гээд Ленин заадаг байhан. Коммунизмда дамжан орохын тула «үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөлгөөр ехэ дабшалтануудые хэхэ хэрэгтэй» гээд тэрэ заадаг байгаа (Зохёолнуудай суглуулбариин 39-дэхи том, 15-дахи хуудаhан). Энэ захяаень үндэһэ болгон, совет арад коммунизмын материально-техническэ бааза байгуулха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

Мүнөө манай экономико хүгжэлтынгөө эгээн шухала шатада гаранхай. Наука, техникын шууд түргэн хүгжэлтэ социалис үйлэдбэридэ түйлай ехэ шэнэ арга боломжонуудые олгожо үгэнэ. Эдэ арга боломжонуудые ямараар хэрэглэhэнhээ бидэнэй урагшаа дабшалга, дэлхэйдэхи хүсэнэй социализмын аша туhада саашадаа хубилалтань ехээр дулдыдаха юм.

Ажахыгаа социалис гуримаар эрхилхэ ленинскэ ёhо гуримуудые шаламараар хэрэглэн, үйлэдбэридэхи харилсаануудые саашадань шэнэдхэн hайжаруулха талаар партимнай шухала хэмжээнүүдые абана, экономико хүтэлбэрилгэдэ шэнээр хандалга боложо байна. КПСС-эй XXIII съезд дээрэ, ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр зохёон абтаhан партиин мүнөө үеын экономическа политика өөрынгөө hайн талые практика дээрэ харуулжа, тон шухала ба аша туhатай байhаниинь мэдэрэгдэбэ.

Ажахын реформые бодото дээрэнь бэелүүлгэ хадаа ашаг ехэтэй арга боломжонууд ба социализмын бүлюу hайниие арадай аша туhада гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ арга олгобо. Энэ үндэһэ hуури дээрэ ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлгэ, нийтын үйлэдбэриие үрэ ехэтэйгээр хүгжөөлгэ хангагдана, арадай ажахые хүгжөөлтэ түргэдхэгдэнэ.

hүүлэй гурбан жэлэй туршада гаргаша болон нөөсэдэ хэрэглэгдэдэг оронойманай национальна олзо доходой ургалта жэл соо дунда зэргээр 7,2 процент болоо. Урдахи табан жэлэй туршада энэ ургалта 5,7 процент байhан. Манай амжалтануудай хэм хэмжээе иимэ баримта элеэр харуулна гэбэл, эдэ жэлнүүдэй туршада национальна олзо доходоймнай ургалта 1950 ондо абтаhан бүхы национальна олзо доходой хэмжээнтэй адли байгаа.

Оронойманай хүсэ шадалай ба хамгаалгын хүсэнэй үндэһэ hуури болохо социалис экономикын гол hалбари — промышленность амжалтатайгаар, хэзээ хэзээнэйхиhээ үндэр хэмжээндэ хүгжөөгдэнэ. Гурбан жэлэй туршада промышленна продукциин хэмжээн 29 үлүүтэй процентээр дээшэлээ.

Оронойманай индустриальна хүсэ шадал саг үргэлжэ ургана. Үнгэрhэн жэлдэ орон доторнай 107 миллион тонно булад, 309 миллион тонно нефть, 638 миллиард киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилэгдөө. Дайнай урда тээхи 1940 онойхитой жэшэбэл, мүнөө булад 6 дахин, нефть — 10 дахин, электроэнерги — 13 дахин ехээр үйлэдбэрилэгдэнэ.

Промышленна үйлэдбэриин бүридэл саашадаа нарижуулан hайжаруулагдана, арадай ажахыда техническэ дэбжэлтэ хангадаг hалбаринууд — машина бүтээлгэ, энергетикэ, металлурги, химн хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байна.

Капитальна барилга үргэн далайсатайгаар эрхилэгдэнэ. Табан жэлэй эхинhээ хойшо промышленна мянга зуун томо предприяти баригдаа. Дунда зэргээр абахада, үдэр бүхэндэ шахуу промышленна шэнэ предприяти ашаглалгада үгтэнэ. Барилгын материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ, тэрэнэй түсэблэлгэ ба проектно-сметнэ хэрэгые hайжаруулха хэмжээнүүд абтана. Барилгашадай салин хүлhэн дээшэлүүлэгдэө. Эдэ бүгэдэ капитальна hомололгын мүнгэ зөөри аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, барилгын хүдэлмэриие шанар hайнтайгаар ба богони болзорто дүүргэхэ арга олгоно.

Арадай ажахын айхабтар шухала hалбари — хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ парти, правительствамнай түйлай ехэ анхарал хандуулна гээшэ. КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленум дээрэ абтаhан хараа шугам бүхы арад зонойманай дунда hайшаагдаад, мүнөө hайн үрэ дүн үгэжэ байна.

Түрүүшын табан жэлэйхитэй жэшэбэл, үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургалта жэл соо дунда зэргээр хоёр дахин шахуу дээшэлээ. Энэ үе соо ооhоро ургамалнуудай ургаса дунда зэргээр 30 шахуу процентээр дээшэлээ. Үнгэрhэн жэлдэ ооhо тариянай валова ургаса 169 миллион тонноhоо дээшэ болоо гэхэ гү, али 10,3 миллиард пүүдтэ хүрөө. Мал ажалай продуктнуудай, саахарай свеклын, хлопогой, овощ болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудай үйлэдбэри ба бэлэдхэл дээшэлhэн байна. Эдэ бүгэдын, тэрэшэлэн ажалшадай олзо доходой саг үргэлжэ дээшэлжэ байhанай ашаар, хүн бүхэнэй хүртэсэдэ абажа харабал, гол продуктын хэрэглэмжэ хараа байса дээшэлөө.

Мүнөөшье жэлдэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда ехэ зорилгонууд табигданхай. Үнгэрhэн үбэл шанга хүйтэнэй болоhон дээрэhээ оронойманай хэдэ хэдэн районуудта намарай тариян гэмтэhэн, мал ажалда хохидол ушарhан байха юм.

Партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство хохидолдо ороhон районуудта саг соонь шухала туhаламжа хүргөө. Энэ туhаламжада түшэглэн, ажахы бүхэндэ продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар абаhан уялгануудаа дүүргэхын тула колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд хүйтэн үбэлэй хойшолонгуудые тэсэбэритэйгээр усадхана, бүхы арга боломжонуудаа элсүүлжэ байна. Энэ жэлдэшье ороноо ороойо тариягаар, бусад продуктнуудаар хангахын тула хүдөө нютагуудай ажалшадай гол анхарал хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ хандуулагданхай.

Коммунис байгуулалтын үндэһэн эрилтэнүүдые хүтэлбэри болгон, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1968 он) Пленум хүдөө ажахын үйлэдбэриие шууд түргөөр хүгжөөхэ зорилго табяа. Тус Пленум тон шухала асуудалнууд болохо химизаци, газарай мелиораци болон комплексно оньhожоруулга шиидхэлгэдэ партиие, бүхы ажалшадые зоригжуулаа. Эдэ асуудалнууд хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтын гол арга боломжонууд мүн болоно.

Социалис хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ, хүдөө нютагуудта нийтын харилсаа болон колхозно демократи улам үргэдхэлгэдэ хүдөө ажахын артелиин шэнэ Устав тон ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Тэрэнэй проект олониитын эүбшэн хэлсэлгэдэ hаяар тунхаглагдаахань. Колхознигуудай съезд дээрэ тус Уставые баталан абалга хадаа совет хүдөө нютагуудай, манай бүхы обществын ажабайдалда политическэ тон шухала хэрэг болохо юм.

Промышленность, хүдөө ажахы болон экономикын бусад hалбаринуудые хүгжөөлгын түйлалтануудта зүб сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, партимнай хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнуудые обёорон хаража, бии байhан дутагдалнуудые усадхаха талаар хэмжээнүүдые абана. Бии байhан арга боломжонуудые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ ба гүрэнэй түсэбүүдые заатагүй дүүргэхэ хэрэгтэ партийна, советскэ организацинуудай, профсоюзуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, бүхы ажалшадай гол анхарал парти хандуулна.

Табан жэлэй шиидхэхы жэл болохо энэ жэлые габшагай ажалай, үндэр бүтээсэтэ ажалай жэл болгохын тула промышленна предприятинуудай, барилгануудай, колхоз болон совхозуудай коллективүүд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Москва болон ленинградайхидай, ондооошье область, хизаар ба республикануудай ажалшадай үүсхэлээр орон доторнай табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө, ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эрхилхын, эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилдэг болохын, үйлэдбэриин проектнэ хүсэнүүдые түргөөр ашаглахын түлөө социалис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрэнхэй. КПСС-эй Центральна Комитет энэ патриотическа үүсхэлые халуунаар дэмжэhэн байна.

Олон миллион совет хүнүүдэй hэшхэлэйнгээ уряагаар коммунис субботнигто хабаадалсаhан ушар хадаа арадай шэн зоригто үүсхэлэй толютомо жэшээ болоо. Түрүүшын коммунис субботнигуудые агууехэ үүсхэл, шэнэ юумэнэй эхин, ажалда үнэн сэхээр хандалга, коммунизмын түрүүшын алхаса гэжэ хараhан багша Ленинээ инаг дуратай ба гүн ехээр хүндэлжэ байhанаа совет хүнүүд үшөө дахин харуулаа.

Субботнигто хүдэлжэ олоhон мүнгэеэ рак үбшэниие аргалхын тула Москвада тогтоогдохо онкологиин научна ехэ түбэй барилгада, мүн Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хүдөө ажахые хүгжөөхэ научно-шэнжэлэлгын комплекс байгуулгада бусаалтагүйгөөр үгэхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын шиидхэбэриие совет арад тон ехээр hайшаан дэмжээ.

Коммунизм байгуулгада наука, техникын айхабтар ехэ үүргэ дүүргэхэ байhаниие Ленин тайлбарилhан гээшэ. Манай обществын ажабайдалда эрдэм наукын саг үргэлжэ хэрэглэгдэхын, хүсэн түгэс үйлэдбэриин хүсэнүүдэй саашанхи дабшалтада гол үндэһэ hуури болохынь түлөө партимнай үсэд шангаар тэмсэнэ.

Мүнөө манай орондо 820 мянган научна хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Тэдэнэр дэлхэйн научна бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй дүрбэнэй нэгэ хуби болоно бшуу. Советскэ Союз наука, техникын олохон hалбаряар дэлхэйн түрүү hуурида гаранхай. Замбуулинай дайдые шэнжэлгээр түйлагдаhан амжалтанууд тэрэнэй бодото гэршэ болоно. Замбуулинай түрүүшын хэмэл одо табилгаhаа, замбуулинда түрүүшын хүниие ниидүүлгэhээ эхилээд, дэлхэй дээрэ түрүүшын экипажтай орбитальна станци хүрэтэр ехэ амжалта түйлагдаа.

СССР-эй Науканuудай академиие, Украинын ССР-эй Науканuудай академиие, научна бусад эмхи зургаануудые Советскэ Союзай орденуудаар шагнаhан ушар хадаа совет эрдэмтэдэй габьяае бүгэдэ арадай мэдэрhэн хэрэг болоно. Социалис Ажалай Геройнуудай шэнэ бүлэгые—совет эрдэм наукын элитэ ехэ ажал ябуулагшадые совет хүнүүд халуунаар амаршална. Манай эрдэмтэдэй, арадай интеллигенци наука болон техникэдэ шэнэ түйлалта хэжэ, өөhэдынгөө ажалаар социализмын материальна ба оюун бодолой баялигые арьбадхаха байhанда парти, арад зоймнай гүнзэгыгөөр этигэнэ.

Нүхэдүүд! Арад зоной аша туhада оролдохо гээшые Коммунис партимнай өөрынгөө ажал ябуулгын эгээн нангин зорилго гэжэ тоолоно. Имагтал социализмда ороод байхада, нийтын үйлэдбэри ба продукцинуудые хубаалгые ажалшадай аша туhада бодото дээрэнь зорюулха арга боломжо бии болодог гээд Ленин заадаг юм.

Экономикынгоо хүгжэлтын амжалтануудта түшэглэн, арадай материальна болон культурна эрилтэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр, бүрин хангахын тула парти, правительствамнай бүхы юумэ хэнэ. Совет хүнүүдэй ажана байдалай хэмжээн саг үргэлжэ дээшэлнэ. Үнгэржэ байhан табан жэлэй туршада ажалшадай бодото олзо доход XXIII съездын Директивэнүүд соо хараалагдаhанhaa түргөөр дээшэлнэ.

1968 ондо манай ороной хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлhэн 7,5 процентээр дээшэлээ. Колхознигуудай ажалай түлөөhэн баhал ургаа. Оронойманай хүн зон хэрэглэмжын нийтын фондhоо улам ехэ түлөөhэ, хүнгэлэлтэ абана. Үнгэрhэн жэлдэ тэрэнь 55 миллиард түхэриг болоо. Культурна байгуулалтын, арадай гэгээрэл, элүүрые хамгаалга, социальна хангалга hайжаруулха талаар үргэн программа бэелүүлэгдэнэ.

Урда мэтээр байрын гэрнүүд тон олоор бариглана. Табан жэлэй эхинhээ 33 миллион хүн, ондоогоор хэлэбэл, оронойманай долоодохи хүн бүхэн шэнэ гэртэ ороо гэхэ гү, али хуушан байрала шэнэлhэн байха юм. Олон миллион совет хүнүүдэй амарха, байра байдалаа hайжаруулха таатай зохид арга боломжо хангагдана. Арад зоной байдал hуулат hайжаруулгада манай гүрэн hүүлэй жэлнүүдэйхидэл адли иимэ ехэ мүнгэ урда тээнь хэзээдэшье hомолоогүй байhан.

Нүхэдүүд! Социалис байгуулалта ажалшадта социально-политическэ үргэн сүлөө, бодото демократи хангана. Социализм гээшэ «...шэнэ ёhоной, бүхэдэлхэйн-түүхэтэ түхэлэй демократи болоно...» гээд Владимир Ильич бэшэhэн юм (Зохёолнуудай суглуулбари, 44 том, 147-дохи хуудаhан).

Ленин буржуазна демократиин халхабшые хуу татан, тэрэнэй хуурмаг шэнжэ, ангиин мүлжэлгэтэ ушар удхыень элирхэйлэн харуулаа. «Сэбэр» демократи ба «хизааргүй» сүлөө тушаа жэжэ буржуазна хооhон бодолой haласагүй байhые тэмдэглэхэ зуураа, шэнэ, социалис түхэлэй демократиин үлүү hайниие гүйсэд дүүрэнээр тайлбарилха тума буржуазна демократиин хубхай хооhон ойлгомжые элишэлэн дабалга улам түргэдхэгдэхэ гээд Ленин заадаг байгаа.

Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдэй арадай мэдэлдэ байhан газарта бодото демократи тогтоогдоно. «Капиталистнуудай мэдэлдэ зөөриин байгаа сагтань ямаршье демократи буржуазна диктатурые далдалан балаалhан халха болодог байха» гээд Ленин онсо тэмдэглэдэг hэн (Зохёолнуудай суглуулбари, том 37, нюур 437).

Имагтал нийтын социалис зөөри бодото демократиин үндэһэ hуури боложо үгэнэ. Тэрэнэйл үндэһэ hуури дээрэ ангинуудай хёморол ба мүлжэлгые усадхажа болохо юм. Тиигээгүй haa, арадай засаг тухай ямаршье хөөрэлдөөн хооhон үгэ хүүр болодог гээшэ. Социализм хадаа демократи ба эрхэ сүлөө тухай хараа бодол юрэ тунхаглалаг бэшэ, харин тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлдэг. Социалис байгуулалта ажалшадай засаг юрэл соносходоггүй, харин тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлдэг. Социалис байгуулалта нацинуудай адли тэгшэ эрхэ тухай соносхохоhоо гадна, мүн тэдэнэй адли тэгшэ эрхэтэй байха, арадуудай хани барисаатай, аха дүүгэй холбоотой байха арга боломжо бодото дээрэнь хангана. Социалис байгуулалта хадаа дарлалта мүлжэлгые, ажалгүй байлгые, үгытэй ядуу байдалые юрэл буруушаадаггүй, харин социальна эдэ бүхы гасалан зоболонгуудые сүм усадхадаг байна.

Ангинуудай эбсэшэгүй зүрилдөөгөөр нэрбэгдэдэг капиталис байгуулалта социалис демократиин гайхамшаг түйлалтануудтай зэргэшүүлэн табихаар юутэй юм? Капиталис байгуулалтын үедэ нэгэ зарим хүнүүдэй хэмжээлэшэгүй ехэ баялиг эзэмдэжэ байхада, нүгөөдэнь өөрынгөө хүдэлмэришэ хүсэеэ худалдаха баатай болоно, заримашуул нүгөөдүүлээ дарлан мүлжэнэ, хэдэн миллион хүнүүд ажал оложо ядана, үшөө тиихэдэ үйлэдбэриин захирагаан гэхэ мэтэ нийтын шухала газарнуудта ажалшад орохо эрхэгүй байдаг.

Гүрэн түрын хэрэгые арад зонойнь хүтэлбэрилдэг газарта бодото демократи бэелүүлэгдэнэ. Демократическа аргаар гол шухала асуудалнуудай шиидхэгдэдэггүй нийтын газар манай орондо байхагүй, гүрэн түрые хүтэлбэрилгэдэ хабаадалсадаггүй зон байхагүй. Партиин хүтэлбэри доро ажал хэрэгээ ябуулдаг советүүд, профсоюзууд, комсомол болон олониитын бусад организацинуудаар дамжуулан ажалшад үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ, гүрэнэй ба нийтын хэрэгүүдые эрхилхэ шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэнэ.

Хоёр миллионhоо дээшэ депутадууд, Советүүдэй 25 миллионhоо дээшэ эдэбхитэд, арадай хиналтын органуудта хүдэлдэг 7 миллион шахуу хүн, үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөнүүдэй 5 миллионhоо дээшэ гэшүүд, партийна, комсомолой, кооперативна ба нийтын бусад организацинуудай хэдэн арбаад миллион гэшүүд—эдэнэр совет, социалис демократиин бодото, эдэбхитэй хүсэн болоно. «Гүрэн гээшэ бидэбди» гээд Ленинэй хэлэhэн үгые совет арад омог баяртайгаар дабтана.

Нютагай Советүүдэй haяын hунгалта социалис демократиин, парти арад хоёрой бата нэгэдэлэй шэнэ гэршэ боложо үгөө. 150 миллион шахуу hунгагшад коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлээр дэбжүүлэгдэhэн арадай кандидадуудта нэтэ хүн шэнгеэр дуугаа үгөө. Засаг түрынгөө органуудта ажалшадпай эрхим түлөөлэгшэдөө эльгээhэн байна. Тэдэнэй гурбанай хоёр хубинь—хүдэлмэришэд болон колхознигууд, завод болон барилгануудай, колхоз болон совхозуудай түрүү хүнүүд. Депутадуудай тоодо арадай ажахын мэргэжэлтэд, эрдэм наукын ба соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд, элдэб яhанай ба үеын түлөөлэгшэд, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүд бии.

Совет социалис демократи гээшэ ажалшадай эдэбхи, үүсхэлэй гэршэ жэшээ, тэдэнэй нягта эмхидхэл ба журамай жэшээ болоно. Казармын түхэлтэй хойрог гурим, тэрэшэлэн хуушанай забхай залихай ябадал, олониитын гурим журам ба аша туhые хэрэгсээдэггүй ябадал совет ажабайдалай образдо харша юм. Обществын гэшүүдэй ушар ёhо, харюусалгаяа hайн мэдэдэг ябадал социалис демократиин уг удхаhаань эшэ үндэһэтэй.

Социалис гүрэниие бэхижүүлгэ, социалис демократиие саашадань хүгжөөлгэ ажалшадай эгээн шухала эрилтэдэ харюусана, коммунизм байгуулха замаар манай ороной урагшаа амжалтатайгаар дабшаха тон шухала арга нүхэсэл болоно.

Интернационализм — КПСС-эй ленинскэ хараа шэглэлэй бата бэхи үндэһэ hуури мүн

Нүхэдүүд!

Манай орондо коммунизм байгуулгаар түйлагдаhан шэнэ дабшалта бүхэн дэлхэйе революционно ёhoор шэнэдхэн байгуулхын түлөө бүхы оронуудай хүдэлмэришэн ангиин, бүхы түрүү үзэл бодолто хүсэнүүдэй тэмсэлдэхи шатань нэгэн доро бололсоно. «**Бүхы оронуудта** революциие хүгжөөхын, дэмжэхын, үүсхэхын **тулада** нэгэ орон дотор бэелүүлэгдэхээр юумые эгээн ехээр» хэхэ гэhэн Ленинэй захяае манай парти үнэн сэхээр дүүргэдэг байгаа, дүүргэхэшье. (Зохёолнуудай суглуулбари, 37-дохи том, 304-дэхи хуудаhан).

Дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй бүхы отрядуудтай hанал нэгэдэнгеэр ябуулга хэхэ гэhэн энэ большевистскэ, ленинскэ заншал совет хүнүүдэй шухалын шухала хэрэг болонхой. «Бидэнэр — международникүүд, интернационалистнууд болонобди»,—гээд Владимир Ильич бэшээ hэн.

Түүхэтэ шэнэ үедэ Ленин пролетарска интернационализмын тугые дээрэ үргөө. Хүдэлмэришэдэй дунда оппортунистнуудай тараахые оролдодог социал-шовинизмдэ, национальна талаараа амяараа байха үзэлдэ эсэргүүсэн, Ленин эрид шангаар тэмсэдэг байгаа. Пролетарска интернационализмын үзэл сурталые бодотоор бэелүүлгын үльгэр жэшээ тэрэ харуулаа. Коммунис Интернационалые байгуулагша, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ Ленин байhан юм. Тус Интернационалай 50 жэлэйнь ойе дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн haяхан тэмдэглээ hэн.

Ленинизм дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй нэгэдэлдэ хабаатай асуудалнуудые шиидхэхэ арга олгожо үгэнэ. Иимэ нэгэдэлтэй байха гээшэ мүнөөнэй үе сагта хэзээ хэзээнэйхиhээ шухала болонхой. Дэлхэйн империализм элитээр, тон ехээр диилдэhэн болобошье, хүсэтэй, аюул түбэгтэй дайсан байhан зангаараа. Империализм капиталис мүлжэлгые шангадхаhан зандаа, өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэдэг арадуудта эсэргүү шуhата дайн байлдаа хэнэ, сэрэгэй зэр зэбсэг угаа ехээр түхеэрнэ, хүн түрэлтэндэ угаа хүндэ хүшэр гай түбэг татажа шадахаар. Дэлхэйн хархис этэгээдүүд социализмын оронуудай нэгэдэлые, коммунистнуудай нягта жагсаалые hуларуулха, уласхоорондын революционно хүдэлөөе эмхигүй таhархай болгохо гэжэ эрмэлзэнэ.

Эдэ бодолнуудыень буруу hүргэхэ, хархис этэгээдүүдэй hанаашалгануудта революционно хүсэнүүдэй нягта жагсаалта фронтые зүрюугээр табиха гээшэ империализмда доболхо шэнэ хараа замуудые нээхэ, арадуудай социальна ба национальна сүлөөрэлгын хэрэгые горитойгоор урагшань дабшуулха гэhэн удхатай.

Империализмда эсэргүүгээр социализмын аха дүү оронуудай, дэлхэйн бүхы түрүү үзэл бодолто хүсэнүүдэй эрид шанга ябуулгануудай зүрюугээр табигдаад байхада, тэрэнэй хорото түсэбүүд буруу hүрэнэ. Вьетнам үнэмшэстэй жэшээ боложо үгэнэ. Империализмтай тэмсэлдэ вьетнам арадай гаргаhан баатарлиг габьяа, тэрэнэй эрэлхэг зориг ба тэсэбэри түүхэдэ хэтэдээ орохол. Социализмын оронуудай экономическа ба сэрэгэй ехэ туhаламжа, дэлхэйн түрүү үзэл бодолто олониитын талархал вьетнам арадай түйлаhан илалтануудай шухала нүхэсэл боложо үгэнэ.

Өөрынгөө интернациональна уялгада үнэн сэхэ байдаг совет хүнүүд вьетнам арадта аха дүүгэй туhаламжа үзүүлдэг байгаа, саашадаашье үзүүлхэ. Вьетнам патриодуудай омог дорюун зоригжолые эзэрхэг түримхэйшүүд нугалжа шадахагүй. Вьетнам арадай үнэн зүб хэрэг илахал!

Совет хүнүүд араб гүрэнүүдтэ талархана, империалис хархис этэгээдүүдэй hүжэрөөhэн израиль эзэрхэг түримхэй ябуулгын хойшолонгуудые усадхахын түлөө тэдэнэй хэжэ байhан үнэн зүб тэмсэлыень дэмжэнэ.

Эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдал тээшэ арадуудай шууд дабшалтые дэлхэйн хархис хүсэнүүд зогсоожо шадахагүй, юуб гэхэдэ, арадууд тэмсэл хэхэдээ, империализмда эсэргүү фронтын бүхы отрядуудай талархал ба дэмжэлгэдэ түшэглэнэ. Мүнөө үе сагай гурбан гол революционно хүсэнүүдэй: дэлхэйн социализмын оронуудай, бүхы оронуудай хүдэлмэришэн ангиин, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ябуулгануудые империализмда эсэргүү нийтын тэмсэлдэ нэгэдхэхэ гээшэ манай үе сагай түүхэтэ зорилго болоно. Эдэ хүсэнүүдэй нэгэдэл — империализмые диилэн илаха сэхэ харгы зам боложо үгэнэ,—гээд уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй документнүүд соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Энэ зорилго шиидхэхэ гол юумэн гэхэдэ, уласхоорондын революционно хүдэлөөнэй түшэг тулгуури болгошо социалис хани найрамдалта оронуудай хүсэ шадалые ба нэгэдэлые али болохоор бэхижүүлхэ хэрэгтэй. Аха дүү арадуудай социально-экономическа байгуулалтын адли, нэгэн адли марксистско- ленинскэ үзэл бодолтой, шухала хүсэл эрмэлзэлгэнүүдэйнь адли байлга тэдэнэй экономическа, политическэ, сэрэгэй харилсаа холбоо байгуулха бата бэхи үндэһэ hуури бии болгоно.

Дэлхэйн социалис байгуулалтын хүгжэлтэ түүхэтэ орёо хэрэг байhаниинь ойлгосотой, эндэ бэрхэшээлшье тохёолдодог, тэмсэлшье болодог. Социалис байгуулалтые hуларуулха, жэжэ буржуазна hанал бодол ба националис шуналые hүжэрөөхэ hэдэлгэ хэжэл байдаг, социализмын гадаадын ба дотоодын дайсадай ябуулганууд эндэ нүлөө үзүүлнэ.

Хархис хүсэнүүдэй иимэ hанаашалгануудтай Чехословакиин ажалшад ехэ шангаар тулалдаха ушартай болоhон байна. Социализмын үндэһэ hууриие hуларуулхын, өөрынгөө үнэн ханинартай—Советскэ Союзтай, бусад аха дүү оронуудтай Чехословакиин эб таhалхын тулада баруунай үзэл баримталдаг, социализмда харша хүсэнүүд дэлхэйн империализмын дэмжэлгэтэй тэмсэлэй эгээн лэ харата муухай түхэл маягуудые хэрэглэдэг гэжэ энэ орондо болоhон үйлэ хэрэгүүд харуулаа. Социализмын хэрэг илагдашагүй гэжэ түүхэ, ажабайдал тодоруулан харуулаа. Чехословакиие социалис замhаань хадууруулха гэhэн хархис этэгээдүүдэй ямаршье hэдэлгэнүүд буруу hүрэхэл!

Социалис байгуулалтаа бэхижүүлхын, оронойнгоо экономическа дэбжэлтын асуудалнуудые бодотоор шиидхэхын, социалис демократиие хүгжөөхын тулада Чехословакиин Коммунис парти, ажалшад мүнөө гол хүсэлэл оролдолгоёо гаргажа байна. Эдэ зорилгонууд Чехословакиин компартиин ЦК-гай ноябриин (1968 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдонхой. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ уряатайгаар КПЧ-гэй ЦК-гай hүүлшын, апрелиин пленум үнгэрөө. Тус пленум марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёhонуудта тааруугаар Чехословакиин Коммунис партиие бэхижүүлхэ ба нягтаар жагсааха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэхэ гэжэ бидэнэр этигэн найданабди.

Чехословак арад өөрынгөө манлай — Коммунис партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй хүтэлбэреэр бэрхэшээлнүүдые зайсуулжа, социалис байгуулалтадаа шэнэ амжалтануудые түйлажа шадаха гэжэ совет коммунистнууд, бүхы совет хүнүүд этигэнэ. Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Чехословакиин Коммунис партиин хоорондохи, Советскэ Союзай арадуудай ба Чехословакиин арадуудай хоорондохи заншалта аха дүүгэй хани барисаае, харилсаа холбоое саашадань хүгжөөн бэхижүүлхын тулада өөрынгөө зүгhөө манай парти, совет хүнүүд бүхы юумэ хэхэ!

Фашизмда эсэргүү байлдаануудай үедэ хамтаараа адхаруулhан шуhаарнай батадхагдаhан, шэнэ общество байгуулха зорилгоор хамтаараа хэhэн ажалаарнай бэхижүүлэгдэhэн энэ хани барисаан манай хамтын агууехэ хэрэгтэ—социализмын ба коммунизмын түлөө тэмсэлдэ саашадаашье туhалдаг байхал!

Дэлхэйн империализмын hанаашалгануудые гаргажа байhан үедэ социалис оронуудай сэрэгэй-политическэ харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Милитаризмые дэбэргэгшэ сэрэгэй харата аашануудые гаргагша НАТО-е баруун оронуудай үhэрюу хүсэнүүдэй эдэбхитэй болгожо байhыень социалис оронууд хараадаа абангүй байжа шадахагүй. НАТО-гой дэмжэлгэтэйгээр Баруун Германиин империализм үhөө нэхэхэ зорилготой түсэбүүдые зохёоно, ядерна зэбсэгтэй болохые улам ехээр оролдоно.

Эдэ баримтануудhaa тобшолол хэхэдээ, КПСС ба Советскэ правительство манай гүрэнэй өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлгэдэ hуларшагүй анхарал хандуулна. Энэ хадаа совет арадай аша туhада, бүгэдэ нийтын эб найрамдал хангаха аша туhала тааралдана. Совет Армиин ба Флодой эрэлхэг зоригто сэрэгшэд манайда бүгэдэ арадай дурлал ба хүндэлэлөөр хүреэлэгдэнхэй. Тэдэнэр манай Эхэ ороной газар үhые батаар хамгаалжа байдаг. Сэрэгэй уршагта ябуулгануудые гаргаха дуратайшууд газаа тээhээ халдан оролгоhоо Совет орон найдамтайгаар хамгаалагданхай гэжэ мэдэг лэ. «Хаанаhаашье, хойто гү, али урда талаhаашье, баруун гү, али зүүн талаhаашье нимэ халдан оролгын хэгдээ haань, эзэрхэг түримхэйшүүлые манай алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүд hүр ехэтэ түгэлдэр зэбсэгүүдээрээ угтаха» гээд нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ hэн.

Европодо эб найрамдал аршалан хамгаалхын, бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ Варшавска договор угаа ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энэ союзда ородог социалис гүрэнүүдэй өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхэ зорилгоор хэдэ хэдэн шухала шиидхэбэринүүдые Варшавска договорто ородог гүрэнүүдэй Политическэ консультативна комитедэй зүблөөн hаяхан Будапештдэ болоходоо баталан абаhан байна. Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ Европын зүблөөндэ бэлэдхэхэ тэрэниие үнгэргэхэ тушаа Будапештдэхи зүблөөндэ хабаадагшад Европын бүхы оронуудта хандаhан хандалга баталан абаhан байна. Энэ хандалга совет хүнүүдээр дэмжэгдээ, эб найрамдалда дуратай арадуудай, түрүү үзэл бодолто олониитын зүгhөө үргэнөөр hайшаагдаа.

СЭВ-эй гэшүүн оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, правительствануудай толгойлогшонорой хабаадалгатайгаар Экономическа Харилсан туhалалсалгын Соведэй сессиин Москвада үглөөдэр нээгдэхээ байhаниинь мэдээжэ. Энэ хадаа уласхоорондын ехэ удха шанартай. Социалис оронуудай экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоо саашадань хүгжөөлгэ тэдэнэй шухала хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ тааралдана, дэлхэй дээрэ социализмын байдалые бэхижүүлнэ.

Социалис хани найрамдал империализмда эсэргүүгээр эб найрамдалай түлөө, арадуудай национальна ба социальна сүлөөрэлгын түлөө хэгдэдэг тэмсэлэй гол хүсэниинь байгаа, байhааршье.

Империализмда эсэргүү тэмсэлээ дэлхэйн хүдэлмэришэн анги улам шангадхана. Хэрбээ дайнай урда тээхи хорин жэлэй (1919—1939 онууд) турша соо хүгжэнги капиталис оронуудта 74,5 миллион хүн забастовко хэhэн байгаа haa, харин дайнай хойто тээхи хорин жэлэй (1946—1966 онууд) турша соо 263 миллион хүн забастовкодо хабаадаа.

1968 ондо ангиин тэмсэл илангаяа ехээр шангадаа. Пролетариадай стачканууд угаа үргэнөөр олон ушарта нийтэ национальна шэнжэтэйгээр үнгэрдэг байгаа. Экономическа эрилтэнүүдэй түлөө тэмсэдэг ажалшад олон ушарта капиталис байгуулалтын үндэһэ hууриень шангаар доботолжо ородог байгаа. Энээниие Франци ба Италида ажалшадай хэhэн хүсэтэ ябуулганууд, Испанидахи Франкогой диктатурада эсэргүү үргэн хүдэлөөнэй шангадалга, үндэһэ яhанай илгаа гаргалгада, дайн байлдаанда эсэргүүгээр Холбоото Штадуудта хэгдэдэг ехэ тэмсэл, капиталис олон оронуудта залуушуул болон студентнүүдэй хэдэг буруушаалганууд гэршэлжэ үгэнэ. Капиталис оронуудай пролетариат революционно байхаяа болёо гэhэн хэбэртэйгээр буржуазна ба ревизионис номнолшодой тараадаг үгэ хуурые ангиин тэмсэлэй хурса боложо байhан ушар үнэмшэстэйгөөр буруу hүргэжэ үгэнэ.

Ази, Африкын, Латинын Америкын арадуудай сүлөөрэлгын тэмсэл бүри үргэн далайсатай болоо. Имагтал социально-экономическа гүнзэгы ехэ шэнэдхэлгэнүүдые хэхэ, дулдыданги байлгын ба мүлжэлгын бүхы түхэл янзые усадхаха аргаар лэ бодото национальна сүлөөрэлгые түйлажа болохо гэжэ арадууд бүри ехээр мэдэрдэг боложо байнхай. Шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүү тэмсэл хэхэдээ, тэдэнэр социализмын оронуудтай, дэлхэйн хүдэлмэришэн ангитай байгуулhан нягта холбоондоо түшэглэдэг байна.

Нүхэдүүд! Империализмда эсэргүү тэмсэлэй манлайда коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинууд жагсажа ябана. Хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай аша туhада үнэн сэхээр алба хэдэг дээрэhээ коммунис партинууд хүсэтэй байдаг, улам бүри нүлөө ехэтэй болодог. Коммунистнууд хадаа арадай эрхим хүбүүд болоно. Тэдэнэр олониитые толгойлжо, хэтэ үеынгөө хүсэл эрмэлзэлгые бэелүүлхын түлөө, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлдэ тэдэниие эмхидхэн хүтэлжэ шадаха байна.

Пролетарска интернационализмын тугые, революционно хүдэлөөнэй бүхы отрядуудай нэгэдэлэй түлөө тэмсэлэй тугые коммунистнууд дээрэ үргэжэ ябана. Интернационализм хадаа ямаршье партиин, ямаршье ажал ябуулагшын марксистско-ленинскэ талаараа хатуужалтай байhанай шухала шэнжэ тэмдэгынь болоно. Интернационализмhaa хадууралга хү-

дэлмэришэн ангиин хэр
лизмын хэрэгые hула
Энэ хадаа соци
рамдалай ба бүхы
революционно хүдэл
hада угаа ехэ хор
Цзэ-дунай бүлэгэй
шовинис политикын
боложо үгэнэ. СССР-та
бусад оронуудта
нинскэ партинуудта
харшаар хандалгые
рөөлгэ пролетарска инте
мын гол ёhонуудhaa
шалай холодоhые гэрш

Хитадай засагаар
хилэ дээрэ зэбсэгтэ
нуудые hүүлэй үеэ
рэтэрөө аашалалдаа,
совет арадай, аха дүү
нуудай арадуудай,
үзэл бодолто олониит
зэбүүрхэл үүдхэхэ гэжэ
гин совет газарта хал
рата ябуулга гаргагша
дарта хилын харуулши
харюу сохилто үгөө!
ветскэ Союзай ба Хита
Республикын хоорондо
харилсаатай байхын
арадтай хани барисатай
ла совет арад оролд
байгаа, гаргаhааршье.

Совет-хитад хилэ
байдалые заhаруулха
жээнүүдые улааруул
шухала байhан тухай
вительство мэдүүлhэн
байдал тохёолдуулхаа
haa бэеэ барихыень,
салдаанай гараад бай
дэниие түбшэн най
хэжэ шиидхэхыень КНР
тельствые СССР-эй
уряалhан байна. Энэ
харюу үгэхыень Хитад
стваhaa бидэнэр хүлеэ

Пекинэй хүтэлбэри
нөөнэй харша хар
эрид шууд буруушаал
сэй эсэстэ совет ба хи
шухала аша туhые хар
тад харилсаануудта
лые усадхан зайсуул
гэжэ бидэнэр тоолоно

Пролетарска интер
гол ёhонуудые шууд
гэ коммунис ба хүдэл
тинуудые нягтаар жаг
риализмда эсэргүү тэ
коммунис хүдэлөөе
ха шухала арга нүхэ
рим асуудалнуудаар
гарадаг байбашье, ком
дэлмэришэнэй партин
лизмда эсэргүү тэмэ
асуудалнуудаар нэгэд
хэжэ шадаха, хэхэ ёh
манай парти, тэрэнэй
Комитет тоолоно. Имаг
аха дүү партинуудай
ри ехээр мэдэрэгдэдэ

Коммунис хүдэлөөн
өөрынгөө уласхоорон
бэлдэжэ байна. Тэрэ
дэ КПСС-эй Централь
hайн сэгнэлтэ үгэнэ.
дэлмэри аха дүү парти
бүри hайнаар ойлголо
жануул болон хараа б
толсолгодо туhалаа.

Уласхоорондын ком
нэй, мүн империализ
тэмсэдэг хүсэнүүдэй
нэгэдэлые бэхижүүл
байгаа зүблөөн шухала
хэ гэжэ манай парти
мунистнуудай уласхо
лөөнэй амжалта хан
өөрhөө дулдыдаха бүх
най парти хэхэ.

* * *

Нүхэдүүд!

Владимир Ильич Ле
100 жэлэй ой хүрэтэр
жэл үлэбэ.

Зуун жэлэй рево
тарта орохон үнэхөө
ба удха түгэлдэр бү
ленинскэ үзэл сурта
гүй нягта холбоот
өөрынгөө революцион
тернациональна юм,
дэлмэришэн ангиин хэр
мын ба коммунизмын
ционально удхатай бай
нинэй хэhэн бүхы юум
дай, манай партиин
хэйн коммунис хүдэл
баялиг болоно.

Асари ехэ револю
вождиин түрэhөөр 100
эрхимээр угтахын туха
лаар, шэнэ обществ
өөhэдынгөө аха дүүн
най парти, совет ар
байна. Ленинскэ ё
манайда бүхы партин
арадай хэрэг болож
ажалай ба нийтэ-поли
хэшээлые угаа ехээр

Промышленность ба
да шэнэ амжалтанууд
наука ба культурые
нүүдээр ба зохёолнуу
ха, коммунизм байгу
хэрэгтэ хүн бүхэнэй х
ха гээшэ Владимир И
hөөр 100 жэлэй ойе
хим арга болоно гэжэ
hайн мэдэдэг.

Ленинэй мүнхэ үзэ
вет хүнүүдэй үнэн
арадай зохёон бай
ябуулга, тэрэнэй эдэб
тодоор харуулжа үгэн

Манай бүхы илалт
жуулан эмхидхэгшэ
зай Коммунис парти м
гой!

Уласхоорондын ком
дэлмэришэнэй хүдэл
нягта жагсаал манд

Агуухэ Ленинэй бү
туг мандаха болтогой!

**(Нүхэр И. В. Капи
ехэ анхаралтайгаар
гэтэ бэшэ шанга алы
болоо).**

ПРОЕКТ

Колхозой жэшээтэ устав

(Хүдөө ажахын артелиин)

...байгуулалта — совет со-
...ствын таhаршагүй ху-
..., энэ халаа В. И. Лени-
...гдаhан, түүхын хүгжэл-
...гдаhан, таряашадай онсо
... хүсэлдэ тааруугаар. ком-
...рохо зам болоно.
...ын хэрэгсэлнүүдэй нии-
...байдаг, томо хамтын ажа-
... байдаг ушар, парти,
...ын үдэр бүриин орол-
...алдамжа хүдөө нютагууд-
...-экономическа угаа ехэ
... хэхэ арга олгоо. Колхоз-
...дай шэн зоригто ажалай,
... ангиин, бүхы совет
... оролдолгын ашаар
... хүдөө ажахын оньhожо-
... томо предприятинууд бо-
... нийтын баялиг хэм-
... ехээр нэмээ, колхозни-
... ехээр hайжараа, горо-

дууд ба хүдөө тосхонуудай хоорондохи илгаа дам саашадаа зайсуулагдана.

Социалис ажахын нийтын түхэл маяг болгошо колхоз хүдөө нютагуудтахи үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудта хүсэдөөр тааралдана. колхозно демократиин үндэhөөр үйлэдбэреэ олониитэ колхознигуудай өөhэдөө хүгэлбэрилгые хангана, колхознигуудай аша туhые нийтын, бүгэдэ арадай аша туhатай зүбөөр тааралдуулха арга олгоно. Колхоз халаа коммунизм байгуулгын талаар таряашадта hургуули болоно үгэнэ.

Хүдэлмэришэн ангитай нягта, таhаршагүй холбоотой колхозно таряашад Коммунис партиин хүтэлбэреэр манай ороной коммунизм байгуулгада идэбхитэйгээр хабаадалсана.

I. Уг зорилгонууд ба зорилгонууд

— республикын —
(хизаарай) —
— районой —
...ара)
...тын үйлэдбэриин хэ-
..., хамжажа ажаллаhа-
..., социалис хүдөө ажа-
...лэдбэриие хамтаараа эр-
... hайн дураараа нэгэ-
...шадай кооперативна ор-
...лоно.
... иимэ гол зорилгонуудые
...ажалые бүхы хэмжээгээр
..., хүгжөөхэ, ажалай бү-
...итын үйлэдбэриин ашаг

үрые шууд дээшэлүүлхэ, ажалда коммунис ёhоор хандахаар колхознигуудые хүмүүжүүлхэ;

колхозно үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болгохо, техникээр саашадань шэнээр зэбсэглэхэ, үргэлжэдэнь оньhожоруулха, хими болон газар уhалалгые үргэнөөр хэрэглэн, хүдөө ажахын продукци бүри элбэгээр абажа, гүрэндэ худалдаха;

колхознигуудай улам ургажа байгаа материальна ба соёл культурын эрилтэ хэрэгламжые бүри хүсэдөөр хангаха, тэдэнэй ажаhуудалые hайжаруулха, хүдөө тосхонуудые сааша саашадаа болбосон зохид түхэлтэй посёлогууд болгохо.

Колхозой гэшүүндэ абалга, колхозой гэшүүдэй эрхэ ба уялганууд

...hа гүйсэhэн, колхозой
...да өөрынгөө ажалаар
... хүсэhэн, СССР-эй бү-
... колхозой гэшүүд болохо
... хүсэгшэдэй мэдүүлгээр
...авлени тэдэниие колхо-
... болгон абадаг; правле-
...бэри мэдүүлгэ баригшы.
...гаар колхозой гэшүүдэй
... суглаагаар баталагдадаг
... гэшүүн болгон абаха ту-
... колхозой правленеэр
... соо хаража үзэгдэхэ.
... гэшүүн бүхэн нэгэ ту-
...колхознигой ажалай дэ-
...
...ой гэшүүн иимэ эрхэтэй:
...лайнгаа хэмжээнэй ба
...гээр тогтомол хүлhэ
...озой нийтын ажахыда
...
... хэрэгүүдые хүтэлбэрил-
...саха, захиргаанайнь ор-
...нгаха ба hунгагдаха;
...ал ябуулгые hайжаруул-
... ба тушаалта хүнүү-
...риин дутуу дунданuудые
...радхалнуудые оруулха;
...ингөө шадабари дээшэ-
...жэл олохо талаар кол-
...лжа абаха;
... ажахые эрхилхын,
..., ажахын барилгануудые
...лада бууса шадарай га-
..., тэрэшэлэн колхозно
... нийтын унаагай малые,
..., колхоздо тогтоогдоhон
...ор хубиин ажалда хэ-
...
... таhамжэлэ, культурно-
... талаар хангалгада хүр-
... гэр бариха ба заhаба-
...ор хангагдаха талаар
...hаламжа абаха.
... гэшүүнэй уялганууд:
... Уставые, дотоодын ёhо
..., колхозой хамтын

суглаануудай тогтоолнуудые, правлениин шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгохо;

нийтын ажахыда үнэн сэхээр ажаллаха, ажалай журам сахиха, хүдэлмэриин түрүү онол аргануудые ба дүршэлнүүдые шудалха;

колхозой хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ идэбхитэйгээр хабаадалсаха, гүрэнэй ба колхозой зөөриие арьбалха ба аршалан хамгаалха, нийтын зөөридэ эзэн бусаар, тулюур түйганаар хандаха ябадал гаргахагүй, нийтын мэдэлэй ба бууса шадарай фондын газарые ашагтайгаар, зүбөөр хэрэглэхэ.

6. Колхозhоо саг зуура гаража ошоhон хүнүүд иимэ ушарнуудта колхозой гэшүүн зандаа гэжэ тоологдохо:

сэрэгэй жэнхэни, болзорто алба хэхэ үедөө;

советскэ, нийтын ба кооперативна организацинуудтахи hунгагдадаг тушаалнуудта ороходоо;

үйлэдбэриhөө hамшаха hуралсалда ябахадаа;

колхозой правлениин тогтооhон болзор соо промышленностьда гү, али арадай ажахын ондоо hалбарида хүдэлмэрилхөө ошоходоо.

Тэрэшэлэн үндэр наhатай гү, али инвалид болоод хүдэлмэри хэхээ болиhон колхознигууд, хэрбээ тэдэнэр колхоздо hуудаг байгаа hаа, колхозой гэшүүн зандаа үлэхэ.

7. Колхозhоо гараха тухай колхознигой мэдүүлгэ колхозой правленеэр хаража үзэгдөөд, хожомынь мэдүүлгэ баригдаhан сагhаа хойшо гурбан hараhаа оройтуулагдангүй колхозой гэшүүдэй ээлжээтэ хамтын суглаагаар баталагдаха.

Урда тээнь колхозник байгшадтай колхозой правлени ажахын жэлэй дүүрээд байхада, колхозой жэлэй тоосооной баталагдаhанай hүүлээр hараhаа оройтуулангүйгөөр хүсэд тоосоогоо хэхэ.

Газар ба тэрэниие ашаглалга

...й Конституциин ёhоор,
...лгта түлөөhэгүйгөөр
... соо, тайлбарилан хэлэ-
... ашаглахын тулада
...
... далган үгтэhэн газар
..., гүрэнэй зөөри, тайл-
..., бүгэдэ арадай бая-
...ын худалдажа абахын-
...рендээр үгэхын ба бу-
...аа хэхын тулада хэ-
...гүй.
...ада газар эдлэхэ эрхэ
...й акт ажалшадай де-
...йонно (городской) Со-
...дхэхэ комитедээр үгтэ-
... далган үгтэhэн газа-
...рэнэй тодорхой хилэ
...hан байха.
...гагдаhан газар нии-
...ын ба бууса шадарай
... хубаагдадаг. Бууса ша-
... нийтын хэрэгламжын
...ра байдаг.
... далган үгтэhэн газа-
...здээр, зүбөөр ашаглан
... саг үргэлжэ hайжа-
..., үрэжэлыень дээшэ-
... уhалха ба намагынь
...ээйнь гэмтэлгэтэй

тэмсэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ, колхозой газар гамнаха, үрилгэhөө наринаар хамгаалха, ой модо, уhа сөөрэм, ашагта малтамалнуудые (элhэ, шабар, шулуу, торф гэхэ мэтэ) ашаглаха талаар тогтоогдоhон гуримуудые сахиха уялга колхоз абаха байна.

10. Колхозой газарай талмайе бага болголго гү, али колхозой эдлэдэг газарай хилые гүрэнэй гү, али нийтын хэрэгсэлдэ зорюулан хубилгалга имагтал колхознигуудай хамтын суглаанай зүбшөөлтэйгөөр гүрэнэй тусхайта органуудай шиидхэбэреэр бэелүүлэгдэжэ болохо байна. Тиихэдээ уhалагдадаг ба намагайнь хатаагдаhан газарые, таряалангай газарые, олон жэлэй үрэ жэмэстэ модонуудай таригдаhан газарай участогуудые болон виноградникуудые хүдөө ажахыда хамаатай бэшэ хэрэгээр ашаглахын тулада үгэжэ болохогүй.

Колхозой газарай талмайн бага болгогдоhонтой гү, али тогтоогдоhон хуулиин ёhоор колхозой эдлэдэг газарай хилые хубилгалгатай холбоотой гарза гаргашые колхоз түлүүлэн абаха эрхэтэй.

Колхозой нийтын зөөри

... зөөри байhан газар,
... нийтын зөөри колхо-
...ка үндэhэ hуури

Өөртэнь хамаатай предприятинууд, гэр байшангууд, барилганууд, тракторнууд, комбайнууд болон бусад машинануудhаа, түхеэрэлгэнүүд,

транспортна хэрэгсэлнүүд, унаагай ба ашаг шэмэтэ малнууд, олон жэлэй ургамал модонууд, газар уhалалгын ба hайжаруулгын түхеэрэлгэнүүд, үйлэдбэрилэн гаргаhан продукци, мүнгэ зөөри ба колхозой бусад хогшолhоо колхозой нийтын зөөри бүридэнэ.

12. Өөрынгөө ажал ябуулгые эрхилхын, нийтынгээ ажахые саашадань ургуулан хүгжөөхын тулада колхоз үйлэдбэриин ба эрьесын фонднуудые байгуулдаг, түсэбэй ёhоор ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэдэг, арьбадхан хүсэлдүүлдэг байха. Эдэ фонднууд хубаагдадаггүй (тэдэнэй зөөринүүд колхозой гэшүүдэй дунда хубаарилагдаха ёhогүй), имагтал тусхайта зорилгоор хэрэглэгдэдэг.

Үйлэдбэридэ хамаагүй зорилгодо хэрэглэгдэдэг гол фонднууд мүн лэ хубаагдадаггүй.

13. Колхозой зөөри болон мүнгые имагтал колхоз өөрөө, тэрэнэй захиргаанай органууд мэдэдэг байха.

Гол зөөринүүдые, бусад материалнуудые худалдажа абалга. худалдалга, голодоhондо гаргалга ба ашаглагдахаяа болёо гэжэ тоололго колхозой гэшүүдэй хамтын суглаанай тогтооhон гуримаар, хүсэндөө байhан хуулинуудай ёhоор бэелүүлэгдэхэ.

Хайхарамжагүйгөөр гү, өөдэгүй тулюураар хандаhан дээрэhээ колхозой зөөри хосороohон, гутааhан гү, али hалгааhан, тэрэшэлэн тракторнууд, автомобильнууд, хүдөө ажахын машинанууд, унаагай гү, али ашаг шэмэтэ малые өөрынгөө дураар хэрэглэhэнэй түлөө зэмэтэй, колхоздо материальна гарза гай ушаруулhан колхозой гэшүүд тэрэниие колхоздо түлэхэ уялгатай.

Ушаруулhан гарза гайнь бодото хэмжээн колхозой правленеэр тодорхойлогдохо. Ушаруулагдаhан гарза гаргашые, тэрэниие тохёолдуулhан тодорхойоршон байдалые харaада абалсан, колхозой гэшүүнэй гол салин хүлhэнэй 1/3 хуби хүрэтэр хэмжээтэйгээр колхозой правлени түлүүлжэ шадаха, харин энээнhээ ехэ хэмжээтэйнь—арадай сүүдээр дамжуулан нэхэгдэхэ зэргэтэй.

Үри түлүүлхэ тухай колхозой правлениин шиидхэбэриие зүбшөөгөөгүй колхозник арадай сүүдтэ гомдол барижа шадаха байна.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ

Колхознигуудай бүхэсоюзна съездые 1969 оной ноябрьда Москва городто зарлаха тухай Хүдөө ажахын артелиин жэшээтэ шэнэ Уставые зохёохо, колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездэдэ бэлдэхэ комиссиин дурадхалые КПСС-эй Центральна Комитет зүбшөөн абаа.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН АРТЕЛИИН ЖЭШЭЭТЭ ШЭНЭ УСТАВАЙ ПРОЕКТЫЕ ЗОХЁОХО, КОЛХОЗНИГУУДАЙ ВҮХЭСОЮЗНА ГУРВАДАХИ СЪЕЗДЭ ВЭЛДЭХЭ ТАЛААР КОМИССИДА

Хүдөө ажахын артелиин жэшээтэ шэнэ Уставай проектые зохёохо, колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездэ бэлдэхэ комисси колхозой (хүдөө ажахын артелиин) жэшээтэ Уставай проектые зохёогоо. Энэ проект үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэхын тулада толилогдобо. Зүбшэн хэлсэлгын үедэ ороhон ажаглалтанууд болон дурадхалнуудай комиссида хаража үзэгдэhэнэй hүүлээр Уставай проект Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын үзэмжэдэ табигдаха.

V. Колхозой үйлэдбэриин-ажахын ба финансова ажал ябуулга

14. Колхознигуудай хамтын суглаагаар баталагдаhан түсэбэй ёhоор өөрынгөө ажахые эрхилхэ, тиихэдээ эгээн лэ багаар хүсэ ба зөөри гаргаад, эрхим шанартай продукци эгээн лэ ехээр абалгые хангажа шадахаар үйлэдбэриие эмхидхэхэ тон түрүү, научна талаар үндэhэлэн баримталагдаhан онол аргануудые колхоз хэрэглэхэ ёhотой.

Нийтынгээ ажахые үргэдхэн хүгжөөхэ, гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха түсэбые, контрактациин договорнуудые ороohо таряа, гүрэндэ шухала болодог бусад продукци түсэбhөө гадуур худалдалгые дүүргэхэ, колхознигуудай материальна ба культурна эрилтэ хэрэгламжые хангаха шухала байhые колхоз түсэбүүдые зохёоходоо харaадаа абадаг байха.

15. Ажахын тоосоондо, мүн үйлэдбэриие хүгжөөхэ, ажахын ашаг олзотой байлгые дээшэлүүлхэ зорилгоор моральна ба материальна талаар урмашуулгые үргэнөөр хэрэглэлгэдэ үндэhэлэн, колхоз үйлэдбэриин-финансова ажал ябуулгаяа эрхилдэг байха.

16. Колхозой правлени, бүхы гэшүүд иимэ юумэ хангаха уялгануудые абана:

ашаг үрыень дээшэлүүлхэ ба тусхай мэргэжэлдэ оруулха, байгаалиин-экономическа эрхэ байдалда эгээн лэ hайнаар тааралдахаар тиимэ hалбаринуудые булюу ехээр хүгжөөхэ ябадалда үндэhэлэн, хүдөө ажахын үйлэдбэриие шадамар hайнаар эрхилхэ;

газар таряалан бүри болбосон ёhоор эрхилжэ, таряалангай ургасые дээшэлүүлхэ;

мал ажал бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, малай ба шубуунай ашаг үрыень дээшэлүүлхэ, үүлтэр hайжаруулха хэрэг эрхимээр табиха, зоотехническэ ба ветеринарна гурим сахиха, мал ажалые үбhэ тэжээлээр хангаха бата бэхи тогтууритай үндэhэ hуури табиха;

шэнэ техникые, түрүү технологиие, ажал үргэлжэ дээрэнь оньhожоруулгые, электрификациие, эрдэм наукын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ; газар уhалха, хими хэрэглэхэ;

тракторнууд, комбайнууд, автомобильнууд болон бусад машинануудые, унаагай ба ашаг шэмэтэ малые, гэр байшангууд болон барилгануудые үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, бүрин бүтэн байлгаха;

ажахые хүгжөөхэ ба hуурин газарнуудые бодхоохо түсэбүүдэй ёhоор үйлэдбэриин байрануудые, культурно-ажаhуудалай барилгануудые, байрын гэрнүүдые, хүүгэдэй эмхи зургаануудые, харгынуудые, уhанай ажахын ба бусад түхеэрэлгэнүүдые бодхоон бариха.

17. Хүдэлмэриин хүсые ба нютагай түүхэй эдые бүри хүсэдөөр ба жэгдэ hайнаар ашаглаха, нийтын ажахын олзые дээшэлүүлхэ зорилгоор колхоз хамhабариин предприятинуудые, тэрэшэлэн элдэб олзоборилгонуудые байгуулха ба хүгжөөхэ; хүдөө ажахын хүдэлмэриhөө сүлөөтэй үедэнь колхознигуудай хүсөөр элдэб зүйлнүүд болон эд бараа бүтээн гаргахын тулада колхоздо филиалнуудые (цехүүдые) байгуулха талаар промышленна предприятинуудтай, худалдаа наймаанай организацинуудтай договорнуудые баталжа шадаха.

18. Колхоз хоорондын ба гүрэнэй-колхозно предприятинууд болон организацинуудай ажал ябуулгада колхоз hайн дураараа хабаадалсажа, нэгэдэлнүүд болон холбоонуудта оролсожо шадаха.

19. Культурно-ажаhуудалай байра байшангуудые колхоздо хамжажа барихын, hууринуудые болбосон зохид түхэлтэй болгохын, мүн колхозно үйлэдбэриие хүгжөөхэ, колхознигуудые культурно-ажаhуудалай талаар хангалгые hайжаруулха зорилготой бусад хэмжээнүүдые абахын тулада колхознигуудай хамтын суглаанай шиидхэбэреэр колхоз мүнгэ зөөриингөө зарим хубиие ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй, совхозуудай, гүрэнэй болон кооперативна бусад предприятинуудай, организацинуудай мүнгэ зөөритэй хамталан нэгэдхэжэ шадаха байна.

20. Хүдөө ажахын продукци худалдаха, машина, материалнууд, мал болон бусад юумэ худалдажа абаха, хамhабариин предприятинууд болон олзоборилгонуудай хүсэд, эд эдеэн болоогүй зүйлнүүдые худалдаха, элдэб хүдэлмэри дүүргэхэ, туhалан хангаха тухай колхоз гүрэнэй, кооперативна, нийтын организацинуудтай договорнуудые баталдаг байха, тэрэшэлэн өөрынгөө ажал ябуулгын тусхайта зорилгонуудта тааруугаар бусадшье договорно харилсаа байгуулдаг байха.

21. Тоосоо хэхын мүнгэ зөөреэ хадагалжа байхын тулада колхоз СССР-эй Гүрэнэй банкын эмхи зургаануудта счедуудые нээхэ, бүхы кассова ба тоосооной бусад хэрэгүүдые тогтоогдоhон гуримуудай ёhоор бэелүүлхэ.

СССР-эй Гүрэнэй банкын эмхи зургаануудтахи колхозой счедуудhаа мүнгэ зөөри ондоо тээшэнь дамжуулан оруулга гү, али үгэлгэ колхозой правлениин захиралтаар бэелүүлэгдэдэг байха.

Гүрэнэй богони болзорой ба удаан болзорой урьhаламжануудые колхоз абажа шадаха.

Колхозой счедуудhаа мүнгэ зөөри ондоо тээшэнь дамжуулан оруулха гү, али үгэхэ тухай колхозой правлениин захиралта, урьhаламжануудай талаар колхозой уялганууд колхозой түрүүлэгшэ ба главна бухгалтерай гар табигданхай байхада үнэнтэ гэжэ тоологдохо.

22. Колхоз бухгалтерска, оперативна ба статистическэ бүридхэл хэдэг байха, бүридхэлэй түрүү онол арганууд ба түхэл маягые нэбтэрүүлхэ, баталагдаhан түхэлөөр тоосоо зохёохо ба тэрэниие тогтоогдоhон болзор соо тусхайта органуудта хүргэдэг байха.

23. Колхозой гэшүүдэй уялганууд болон үриин талаар колхоз харюусалга даахагүй. Колхозой гэшүүд колхозой уялганууд болон үриие өөрынгөө зөөреэр харюусахагүй.

VI. Ажалай эмхидхэл, түлөөhэн ба журам

24. Колхозой нийтын ажахыдахи бүхы хүдэлмэри колхознигуудай өөhэдэйнь хүсөөр дүүргэгдэдэг байха.

Колхоздо тусхайта мэргэжэлтын үгы байhан гү, али хүдөө ажахын ба бусад хүдэлмэриин колхознигуудай хүсөөр зохихо болзор соогоо дүүргэгдэжэ шадагдаагүй болоод байhан ушартал ондоо тээhээ мэргэжэлтэд ба бусад хүдэлмэрилэгшэд абтажа болохо.

Колхоз ажалые научна ёhоор эмхидхэдэг, нийтын үйлэдбэридэ хүдэлмэриин хүсэ хүсэдөөр, эгээн лэ ашатай туhатайгаар хэрэглэхэ тухай оролдолго гаргадаг байха.

25. Колхоздохи хүдэлмэриин үдэрэй утань ба гуримынь, амаралтын үдэр, жэл бүриин түлөөhэтэй амаралта үгэхэ гурим, тэрэшэлэн ажал хэжэ шадаха колхознигой нийтын ажахыда ажалаараа хабаадаха эгээн доодо захын хэмжээн колхоз доторой гуримуудаар тодорхойлогдохо.

26. Үйлэдбэри ба ажал эмхидхэлгын түхэл маягууд—участогууд, фермэнүүд, бригаданууд, звенонууд ба үйлэдбэриин бусад подразделенинүүд ажахын тодорхой эрхэ байдалда, оньhожоруулгын, тусхай мэргэжэлдэ оролгын ба үйлэдбэриин технологиин хэмжээндэ тааруугаар колхозоор тогтоогдожо хэрэглэгдэдэг байха.

Колхознигуудай мэргэжэлые, хүдэлмэриин дүй дүршэлые, дадалые, байдаг газарые, өөрынь хүсэлые хараада абан, тэдэнэр үйлэдбэриин подразделенинүүдтэ эльгээгдэхэ байна.

Колхозой үйлэдбэриин подразделенинүүдтэ газарай участогууд, тракторнууд, машинанууд, зэр зэмсэг, унаагай ба ашаг шэмэтэ мал, хэрэгтэй болохо байра байдал ба үйлэдбэриин бусад хэрэгсэлнүүд хэдэн жэлээр даалган үгтэхэ.

Колхозой үйлэдбэриин подразделенинүүдэй ажал ябуулга ажахы доторой тоосоондо үндэhэлэн бэелүүлэгдэдэг байха.

27. Колхозой нийтын ажахы колхознигуудай олзын гол эшэ үндэhэн болоно. Колхоздохи ажалай түлөөhэн нийтын ажахыда колхозник бүхэнэй хэhэн ажалай хэмжээндэ ба шанарта тааралдуулан, hайн ажалай түлөө, эрхим үрэ дүнгэй түлөө—эгээн лэ ехэ түлөөhэ үгэхэ гэhэн гол ёhондо үндэhэлэн үгтэдэг байха.

Хэhэн хүдэлмэриин, абаhан продукциин хэмжээнэй жэшээгээр гү, али хэлсэжэ тодорхойлогдоhон гү, али үдэрэй сэгнэлтэнүүд болон сангээр тогтоогдоhон ажалай түлөөhэн колхоздо хэрэглэгдэдэг. Колхознигой гэмээр дутамагаар дүүргэгдэhэн хүдэлмэриин түлөө түлөөhэн үгтэдэггүй гү, али хэмжээниинь зохихо зэргээр бага болгогдодог байха.

Хүдөө ажахын ба бусад хүдэлмэри дүүргэхэ нормонууд ба сэгнэлтэнүүд ажахын тусхайта эрхэ байдалда тааруугаар зохёогдодог, колхозой правленеэр баталагдадаг, шухала болоо hаань, колхознигуудай, мэргэжэлтэдэй үргэн хабаадалгатайгаар шэнээр хаража үзэжэ хубилгагдадаг байха.

28. Нийтын үйлэдбэридэ хүдэлhэнэй түлөө колхозой гэшүүдтэ лаб үгтэхэ ажалай түлөөhэ колхоз тогтоодог байха.

Хүдөө ажахын продукци бүри элбэгээр абаха, тэрэнэй шанар hайжаруулха ба өөрынь үнэ хямдаруулха талаар колхознигуудай материальна урмашал дээшэлүүлхэ зорилтоор ажалай гол түлөөhэнэй хажуугаар нэмэлтэ түлөөhэн үгтэдэг, бусад материальна урмашуулга хэрэглэгдэдэг байха.

Нийтын ажахыда ажаллаха талаар тогтоогдоhон эгээн доодо захын хэмжээе хүндэгүй шалтагаанаар дүүргэгээгүй колхозой гэшүүн колхозой правлениин шиидхэбэреэр нэмэлтэ түлөөhэнhөө, бусад материальна урмашуулгануудhаа зарим зэргээр гү, али хүсэдөөр haбатдажа болохо байна.

29. Хүдөө ажахын продуктнуудаар колхознигуудай хэрэгламжые хангахын тулада хэhэн ажалай жэшээгээр хубаарилагдаха бодото фонд байгуулагдадаг байха, тэрээндэ бүхыдөө хураажа абтаhан таряанай болон бусад продуктнуудай, тэрэшэлэн тэжээлэй зарим хуби таhалан оруулагдадаг байха. Эдэ продуктнууд ба тэжээл колхозой гэшүүдэй хамтын суглаанай тогтооhон хэмжээгээр ба гуримаар колхознигуудта үгтэдэг гү, али худалдагдадаг байха.

30. Колхознигуудай олоhон түлөөhые хаhа саг соонь үгэлгые колхозой правлени хангадаг байха. Тиихэдээ hарадаа нэгэнhээ үсөөн бэшээр мүнгэн түлөөhэн, харин бодото продукци тэрэнэй абтаhанай зэргээр үгтэдэг байха.

Колхозой жэлэй тоосооной баталагдаhанай hүүлээр hарын болзорhоо оройтуулангүйгөөр колхознигуудтай эсэсэй тоосоон хэгдэдэг байха.

31. Энэ Уставые хүтэлбэри болгон, колхозой правлени ажалай түлөөhэн, ажахы доторой тоосоон тухай дүрим зохёохо, тэрэнь колхознигуудай хамтын суглаагаар баталагдаха байна.

32. Усалталгаhаа hэргылхэ хэмжээнүүдэй, үйлэдбэри дээрэ ариг сэбэрые сахиха эрилтэнүүдэй талаар тогтоогдоhон гурим сахилгатайгаар колхоздо бүхы хүдэлмэри хэгдэдэг байха.

Усалталгаhаа hэргылхэ, үйлэдбэри дээрэ ариг сэбэрые сахиха талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхын, тогтоогдоhон нормоор колхознигуудта үгэхэ гү, али худалдаха, тусхай хубсаhа, тусхай гутал, хамгаалалгын хэрэгсэлнүүдые оложо абахын тулада хэрэгтэй болохо мүнгэ зөөриие колхоз hомолдог байха.

33. Колхозой гэшүүн эхэнэрнүүд нарайлха ябахадаа ба нарайлхадаа амаралта абаха эрхэтэй; нарайлха эхэнэрнүүдтэ бүри хүнгэн хүдэлмэри үгтэдэг байха; хүхөөр үхибүүтэй эхэнэрнүүдтэ үхибүүгээ хаhа саг соонь эдеэлүүлхын тулада шухала эрхэ байдал тогтоогдохо, мүн нэмэлтэ амаралташье үгтэжэ болохо байна.

34. Үйлэдбэри дээрэ эрхим hайн үрэ дүн туйлаhанай, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые ухаалжа нэбтэрүүлhэнэй, нийтын зөөри алмаhанай, колхозно үйлэдбэридэ олон удаан жэлдэ hайнаар хүдэлhэнэй түлөө, колхозой үмэнэ бусад габьятай байhанай түлөө колхозой гэшүүдэй хамтын суглаан гү, али правлени колхознигуудта доро дурсагдаhан урмашуулгын хэмжээнүүдые хэрэглэдэг байха:

баясхалан хүргэхэ;

шагнал үгэхэ, үнэтэ бэлэгүүдые барюулха;

Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха;

Хүндэлэлэй самбарта гү, али Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэхэ;

«Габьяата колхозник» ба «Хүндэтэ колхозник» гэhэн нэрэ зэргэнүүдые олгохо;

колхозой гэшүүдэй хамтын суглаанай hанамжаар урмашуулгын бусадшье хэмжээнүүд тогтоогдожо болохо.

«Габьяата колхозник», «Хүндэтэ колхозник» гэhэн нэрэ зэргэнүүд колхозой гэшүүдэй хамтын суглаанай шиидхэбэреэр олгогдодог байха.

35. Ажалай журам гү, али колхозой Устав эбдэhэнэй түлөө колхозой баталhан дүримэй ёhоор зэмэтэй хүнүүдтэ колхознигуудай хамтын суглаагаар гү, али колхозой правленеэр доро дурсагдаhан зэмэ тохогдохо:

зэмэ соносхолго;

донгодолго;

шанга донгодолго;

гурбан hара хүрэтэр болзороор бага түлөөhэтэй хүдэлмэридэ оруулга;

даажа байhан тушаалhаань сүлөөлхэ;

колхозой гэшүүнhээ гаргагдаха тухай уридшалан hануулха.

Колхозой гэшүүнhээ гаргалга ажалай журам гү, али колхозой Уставые ходоло эбдэдэг хүнүүдтэ, эдэ хүнүүдтэ ондоо зэмэнүүдэй хэрэглэгдэhэнэй hүүлээр, эгээн лэ hүүлшын хэмжээн болгон хэрэглэгдэжэ болохо байна. Колхозой гэшүүнhээ гаргаха тухай колхознигуудай хамтын суглаанай тогтоол тушаа ажалшадай депутадуудай районно (городской) Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ гомдол баригдажа болоно.

Колхозой гэшүүнhээ гаргагдаhан хүнүүд энэ Уставаар тогтоогдоhон колхозой гэшүүнэй эрхэнүүдhээ хаhагдаха байна.

Колхозой түрүүлэгшэдэ ба шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэдэ, правлениин гэшүүдтэ, шалгалтын комиссиин гэшүүдтэ колхознигуудай хамтын суглаагаар, главна (ахалагша) мэргэжэлтэдтэ, главна бухгалтерта, үйлэдбэриин подразделенинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ—хамтын суглаагаар гү, али колхозой правленеэр зэмэ тохогдожо болохо.

VII. Колхозой бүхы продукци ба олзын хубаарилга

36. Олзо доходые хубаарилгаар нөөсэлэлгые ба хэрэглэлгые зүбөөр тааралдуулга, үйлэдбэриин, страховой, нийтын культурно-ажаhуудалай фондnуудай саг үргэлжын ургалта, колхознигуудай байдалай улам hайжаралта хангагдаха ёhотой.

Колхозой абаhан бүхы продукциhаа тэрэниие үйлэдбэрилгэдэ зорюулагдаhан материальна гаргашанууд (гол фонднуудай муудалга, үрэhэ хүрэнгэ, тэжээл, үтэгжүүлгэ, нефтепродуктнуудые гаргашалга, жэжэ заhабарилгын ба бусад гаргашанууд) харюулагдадаг байха.

Бүхы дээрээ оруулагдаhан олзоhоо колхоз ажалай түлөөhэнэй фонд байгуулха.

Сэбэр олзоёо колхоз иимэ юумэндэ хэрэглэхэ:

налог түлэлгэдэ, гүрэндэ мүнгэн түлөөhэнүүдые оруулалгада;

гол ба эрьесын фондnуудые нэмээлгэдэ;

культурно-ажаhуудалай фонд, социальна хангалгын ба колхознигуудта материальна туhаламжа үзүүлэлгын фонд байгуулгада;

колхознигууд болон мэргэжэлтэдые материальна талаар урмашуулгада;

халаанай фонд байгуулгада ба хүсэлдүүлгэдэ, бусад зорилгонуудта.

Гол фондnуудые ба эрьесын фондnуудые нэмээхын тулада мүнгэ зөөри заатагүй оруулагдаха; нийтын үйлэдбэриин саашадаа ургалгые хангахын тулада хэрэгтэй болохо мүнгэ зөөриие хараада абан, оруулагдаха мүнгэнэй хэмжээн жэл бүхэндэ тогтоогдодог байха.

37. Таряан ба мал ажалhаа абтаhан бодото продукциhаа колхоз иимэ юумэ хэхэ:

хүсэд хэрэгтэй болохо хэмжээтэйгээр үрэhэнэй фонд байгуулха;

гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха түсэбөө дүүргэхэ, зээлеэр абтаhан ороohо таряае бусааха;

колхознигуудта хубаахын гү, али худалдахын тулада ороohо таряанай, бусад продуктнуудай, бодото фонд байгуулха аргатай байхадаа ороohо таряа, гүрэндэ хэрэгтэй болодог бусад продукциие түсэбhөө гадуур худалдаха;

жэл соо хүрэхэ хэмжээтэйгээр нийтын мал ба шубуунда зорюулан, тэрэшэлэн колхознигуудта хубаахын гү, али худалдахын тулада тэжээл таhалан үгэхэ;

страховой ба саашадаа үлэхэ фондnуудые байгуулха;

үрэhэнэй, тэжээлэй болон эдеэ хоолой фондnуудые байгуулха;

нийтын эдеэ хоолдо, хүүгэдэй эмхи зургаануудые хангалгада, үншэн үхибүүдые тэдхэлгэдэ продуктнуудые таhалан үгэхэ, пенсионернүүдтэ, инвалидуудта, колхозой тэдхүүлхээр гэшүүдтэ туhаламжа үзүүлхын тулада продуктнуудай ба тэжээлэй зарим хубииень зорюулха.

Үлэгшэ продукциие колхоз эд хэрэглэгшэдэй кооперацида, колхозно дэлгүүр дээрэ худалдаха гү, али өөhэдынгөө боломжоор бусад хэрэгламжэнүүдтэ зорюулха.

38. Продукци худалдалтаhаа, бусад юумэнүүдhээ ороhон мүнгэ зөөриие колхоз хамагай түрүүндэ ажалай талаар колхознигуудтай тоосоо хэхын, үйлэдбэриин бусад гаргашануудые хүсэлдүүлхын, гүрэндэ түлөөhэнүүдые оруулхын, мүнгэн урьhаламжа бусаахын, колхозой нийтын фондnуудые байгуулхын ба хүсэлдүүлхын тулада хэрэглэхэ байна.

VIII. Колхознигуудай социальна хангалга

39. Колхозой гэшүүд үндэр наhатай болоходоо, мүн инвалид болоо hаа, тэжээдэг тэдхэдэг хүнөө алдаа hаа, пенсинүүдые абаха, тэрээнhээ гадна эхэнэрнүүд нарайлха байхадаа, нарайлхадаа колхознигуудай социальна хангалгын түбэй союзна фондын зөөриhөө тэдхэмжэ абаха.

40. Колхоз хамтын суглаанай шиидхэбэреэр өөрынгөө мүнгэ зөөриhөө саг зуура ажал хэжэ шадахаа болиhон колхозой гэшүүдтэ тэдхэмжэ үзүүлжэ, санаторинууд болон амаралтын байшангуудта колхознигуудые эльгээхэ путёвконуудые абажа, социальна страхованиин бусад түхэл янзын тэдхэмжэнүүдые үзүүлжэ, колхознигуудта тогтоогдоhон бүхы янзын пенсинүүдтэ нэмэлтэ түлөөhэ үгэлсэжэ шадаха байна.

Колхозой ажал хэжэ шадахаа болиhон аад, пенси ба тэдхэмжэ абадаггүй гэшүүдтэ өөрынгөө мүнгэ зөөриhөө материальна туhаламжа үзүүлдэг байха. Колхозно ба колхоз хоорондын санаторинуудые, амаралтын байшангуудые, пионернүүдэй лагерьнуудые, үндэр наhатай болгогшодто ба инвалидуудта зорюулагдаhан байшангуудые барюулхын тула колхознигуудай хамтын суглаанай шиидхэбэреэр колхоз мүнгэ зөөри hомолжо шадаха.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

КОЛХОЗОЙ ЖЭШЭЭТЭ УСТАВ

(Хүдөө ажахын артелиин)

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

IX. Соёл культура, ажаhуудал, тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болголго

41. Колхознигуудай культурно-ажаhуудалай эрхэ байдалые hайжаруулха талаар колхоз хэмжээнүүдые абадаг байха.

Эдэ зорилгонуудаар колхоз иимэ юумэ хэхэ:

колхозою клубууд, библиотекэнүүд болон бусад культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые бариха ба түхеэрхэ, физкультура болон спортые хүгжөөлгэдэ туhалха, хүүгэдэй саадуудые, яслинуудые байгуулха;

үхибүүдые зүбөөр хүмүүжүүлгэдэнь түрэлхидтэ ба hургуулида туhалха, hургуулитай нягта холбоотой байха, хүүгэдэй үйлэдбэриин hуралсал эмхидхэлгээр арадай гэгээрэлэй органуудта туhаламжа үзүүлхэ, hургуулинуудта газарай участогуудые, техникэ, үрэhэ, үтэгжүүлгэнүүд болон транспорт үгэхэ, hургуули дүүргэгшэдые колхоздо ажалда оруулан, түбхинүүлхэ;

Колхозой гэшүүдэй үйлэдбэриин мэргэжэл, культурно-техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай оролдолго гаргаха; тогтоогдоhон гуримай ёhоор колхознигуудые дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай газарнуудта, профессионально-техническэ училищи ба hургуулинуудта, мэргэжэл дээшэлүүлхэ курсануудта эльгээхэ; заочноор hурадаг колхознигуудта тааламжатай байдал хангаха;

шухала болоод байгаа hаань, колхознигуудта нийтын элеэ хоол эмхидхэдэг байха;

колхоздо эмнэлгын ба hэргылэлгын хэмжээнүүдые абалгадань элүүрые хамгаалгын органуудта туhаламжа үзүүлхэ, эмнэлгын эмхи зургаануудта үбшэн хүнүүдые абаашахын тулада колхозой гэшүүдтэ түлөөhэгүйгөөр, яаралтайгаар транспорт үгэхэ;

колхозой hуурин газарнуудые ба колхознигуудай гэр байрые болбосон зохид түхэлтэй болгохо, электрижүүлхэ, радиотой болгохо; колхоздо тогтоогдоhон гуримай ёhоор байрын гэрнүүдые барилгадань ба заhабарилгадань колхознигуудта туhаламжа үзүүлхэ, колхоздо хүдэлдэг аад, гэр байрада хэрэгтэй болоhон мэргэжэлтэдтэ байрын талмай үгэхэ.

X. Колхознигой бүлын (колхозно үрхэтын) хамhабариин ажахы

42. Колхознигой бүлэ (колхозно үрхэтэ) өөрын байрын гэртэй, ажахын барилгануудтай, ашаг шэмэтэ малтай, шубуутай, зүгытэй, мүн буусa шадарайнгаа участок дээрэ хүдэлмэри хэхэдэ хэрэгтэй болохо хүдөө ажахын жэжэ зэр зэмсэгтэй байжа шадаха.

Колхознигой бүлэдэ (колхозно үрхэтэдэ) огород, саад тарихын тулада, бусад хэрэглэмжэнүүдтэ барилгануудай эзэлhэн газарые оруулалсан, 0,50 гектар хүрэтэр, уhалагдадаг газар дээрэ 0,20 гектар хүрэтэр бууса шадарай участок үгтэдэг байха.

Бууса шадарай участогай хэмжээ тогтоогдоhон нормын хэмжээн соо колхозой Уставаар тодорхойлогдодог байха. Тиихэдээ хүдөө ажахын артелиин урда тээхи Уставай ёhоор тогтоогдоhон бууса шадарай участогуудай хэмжээн хуушаараа үлөөгдэжэ болохо байна.

Хүдөөгэй hуурин газарнуудые таруу бэшээр барихадаа, колхознигуудта байрын гэрнүүдэй (квартирануудай) хажууда бага хэмжээтэй бууса шадарай участок колхоз таhалан үгэхэ, тиигээд газарай участогай үлдэниинэ хубиинь hуурин газарhаа холоногуур таhалжа үгэхэ. Колхознигуудай бүлэдэ (колхозно үрхэтэдэ) үгтэhэн газарай нийтэ талмайн хэмжээн колхозой Уставаар хараалагдаhан бууса шадарай участогай хэмжээнhээ ехэ болохо ёhогүй.

Хэрбээ бүлын бүхы гэшүүдэй (колхозно үрхэтын, наhатай гү, али инвалид боложо ажал хэжэ шадахаяа болиhон, хэрбээ бүлын (колхозно үрхэтын) гансахан ажал хэжэ шадаха гэшүүнэй сэрэгэй жэнхэни болзорто албанда татагдаад байгаа hаа гү, али hунгагдаhан тушаалда ороод гү, али hургуулида ошоод, колхозой зүбшөөлөөр ондоо хүдэлмэридэ саг зуура ороод гү, али бүлын (колхозно үрхэтын) составта имагтал хүүлиин наhа гүйсөөгүйшүүлэй үлөөд байгаа hаа, колхознигуудай бүлэнүүдтэ (колхозно үрхэтэнүүдтэ) үгтэhэн бууса шадарай участогууд колхозой тогтоогдоhон хэмжээтэй зандаа үлөөгдэхэ. Бууса шадарай участогые үлөөхэ тухай асуудал али бүхы ушарта колхозой гэшүүдэй хамтын суглаагаар шиидхэгдэдэг байха.

Бууса шадарай участок ондоо хүнэй хэрэглэхын тулада дамжуулан үгтэхэ гү, али хүлhэнэй ажал хэрэглэлгэтэйгээр элдүүрилэгдэхэ ёhогүй.

Колхозой тогтооhон гуримаар буусa шадарайнгаа участогуудые элдүүрилгэдэнь колхозой правлени колхознигуудтаа туhаламжа үзүүлдэг байха; ажал хэжэ шададаг хүнүүдгүй бүлэнүүдтэ иимэ туhаламжа хамагай түрүүндэ үзүүлэгдэхэ байна.

Бууса шадарай участогуудай тогтоогдоhон хэмжээнүүдые сахилгын хойноhоо колхозой правлени ходо хиналта хэжэ байха уялгатай. Бууса шадарай участогуудай хэмжээнэй зорго ехэ болгогдоhон байгаа hаань, правлени тогтоогдоhон нормоhоо үлүү гараашыень таhалан абаха, тэдээн дээрэhээ хурягдаhан ургасые колхоздо дамжуулан үгэхэ, тиихэдээ тэрэниие хуули бусаар хэрэглэжэ байха үедөө хэhэн үйлэдбэриинь гаргашануудые харюулан бусаагдахагүй.

43. Колхознигой бүлэ (колхозно үрхэтэ) тугалтай нэгэ үнеэтэй, нэгэ хашарагтай, 3 hарын поршоонхонуудтай нэгэ ехэ гахайтай гү, али хоёр шахамал гахайтай, хамта дээрээ 10 хүрэтэр хони, ямаатай, зүгын үүртэй, шубуутай ба кроликуудтай байжа шадаха.

Национальна онсо өөрэ илгаае ба нютагай эрхэ байдалые хараада абан тус тус районуудта союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэреэр колхознигуудай бүлын (колхозно үрхэтын) хубиингаа мэдэлжэ барижа байха малай нормо нэмээгдэжэ, нэгэ түрэлэй малнууд нүгөөдэнүүдээр hэлгэгдэжэ болохо байна.

Колхознигой бүлын (колхозно үрхэтын) барижа байха малай тоо ба түрэл түрэлынь колхозой Уставаар тодорхойлогдоhон нормын хэмжээн соо тогтоогдохо байна.

Мал оложо абалгадань, зооветеринарна хангалгаар, тэрэшэлэн малые тэжээлээр ба бэлшээреэр хангалгаар колхознигуудта колхозой правлени туhаламжа үзүүлдэг байха.

Уставаар тогтоогдоhон нормоhоо олон мал бариха хориултай.

Бууса шадарай участогай хэмжээн, колхознигой бүлын (колхозно үрхэтын) барижа байха малай тоо бүлын гэшүүдэй тооe, колхозой нийтын ажахыда тэдэнэй ажаллан хабаадалгые анхаралда абалгатайгаар колхозой гэшүүдэй хамтын суглаагаар тогтоогдодог байха.

44. Хүдөө нютагта хүдэлдэг, колхозой газар дээрэ ажаhуудаг багшанар, врачнууд болон бусад мэргэжэлтэдтэ колхознигуудай хамтын суглаанай шиидхэбэреэр колхоз бууса шадарай газарай участогуудые үгэдэг байха. Колхозой газар дээрэ hуудаг хүдэлмэришэд, албa хаагшад, пенсионернүүд болон инвалидуудта бууса шадарай газарай сүлөө участогуудай бии байгаа hаань, бууса шадарай участогууд колхознигуудай хамтын суглаанай шиидхэбэреэр үгтэжэ шадаха байна.

Дурсагдаhан хүнүүдэй малаа адуулхын тулада бэлшээри хэрэглэхыень тогтоогдоhон гуримай ёhоор зүбшөөжэ болохо байна.

XI. Колхозой захиргаанай органууд ба шалгалтын комисси

45. Үргэн демократида, мүн колхозой ажабайдалай бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэдэ колхознигуудай эдэбхитэйгээр хабаадаhанай үндэhөөр колхозой хэрэгүүд хүтэлбэрилэгдэдэг.

Колхозой хэрэгүүдые колхозой гэшүүдэй хамтын суглаан, суглаануудай хоорондохи үедэ колхозой правлени хүтэлбэрилдэг байна.

46. Колхозой гэшүүдэй хамтын суглаан колхозые хүтэлбэрилхэ дээдэ орган болоно.

Хамтын суглаан иимэ юумэ хэхэ:

колхозой Уставые баталан абаха, тэрээндэ хубилалта ба нэмэлтэ оруулха;

колхозой правлениие, түрүүлэгшые ба колхозой шалгалтын комиссиие hунгаха;

колхоздо гэшүүдые абаха тухай правлениин шиидхэбэринүүдые баталха, колхозой гэшүүдhээ колхознигуудые гаргаха тухай асуудал шиидхэхэ;

колхозой дотоодын гуримые, ажалай түлөөhэн тухай, ажахы доторой тоосоон тухай дүримүүдые баталан абаха;

колхозой эмхидхэлэй — ажахын, холын хараата ба жэлэй үйлэдбэриин-финансова түсэбүүдые баталха;

колхозой правлениин ба шалгалтын комиссиин ажал ябуулга тухай тэдэнэй тоосоонуудыень шатнаха; колхозой жэлэй тоосоое, боро бодолой ба мүнгэнэй фонднуудай хэмжээнүүдые баталха;

колхозой главна (ахалагша) мэргэжэлтэдые ба главна бухгалтерые томилхо, хүдэлмэриhөөнь сүлөөлхэ тухай колхозой правлениин шиидхэбэринүүдые баталха;

колхоз хоорондын, гүрэнэй-колхозно предприятинуудта, бусад организацинуудта колхозой хабаадалсаха тухай, нэгэдэлнүүдтэ, холбоонуудта тэрэнэй орохо тухай, колхозые томодхохо гү, али баганууд болгожо hалгааха тухай асуудалнуудые шиидхэхэ.

Дээрэ дурсагдаhан асуудалнуудаар колхозой правлениин гаргаhан шиидхэбэринүүд колхознигуудай хамтын суглаагаар баталагдаагүй hаа, үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдохо.

Колхознигуудай хамтын суглаан колхозой ажал ябуулгын бусадшье асуудалнуудые хаража үзэдэг байха.

47. Колхозой гэшүүдэй хамтын суглаан жэлдээ дүрбэhөө үсөөн бэшэ дахин колхозой правленеэр зарлагдаха. Тэрэшэлэн колхозой гэшүүдэй 1/3 хубиhаа үсөөн бэшын эрилтэ хээд байгаа hаань, колхознигуудай хамтын суглаае колхозой правлени зарлаха уялгатай.

Суглаан дээрэ колхозой бүхы гэшүүдэй 2/3 хубиhаа үсөөн бэшын байлсаа hаань, хамтын суглаан асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэтэй байха.

Суглаанай болохоhоо урид долоон хоногhоо оройтонгүйгөөр хамтын суглаанай зарлагдаhан тухай колхозой правлени колхознигуудта мэдээсэхэ байна.

48. Колхозой гэшүүдэй хамтын суглаа зарлахада бэрхэтэйшэг байhан томо колхозуудта хамтын суглаанай хаража үзэхэ зэргэтэй асуудалнуудые шиидхэхын тулада этигэмжэтэдэй суглаан зарлагдажа болоно.

Бригаданууд тахи, колхозой бусад подразделенинүүдтэхи колхознигуудай суглаанууд дээрэ этигэмжэтэд hунгагдадаг байха. Түлөөлэлгын нормо ба этигэмжэтэдые hунгаха гуримколхозой гэшүүдэй хамтын суглаагаар тогтоогдохо.

Бүхы этигэмжэтэдэй 3/4 хубиhаа үсөөн бэшын байлсаа hаань, этигэмжэтэдэй суглаан асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэтэй байха.

49. Колхозой гэшүүдэй хамтын суглаанай үмэнэ харюусалгатай байдаг гүйсэдхэхы-захиргаанай орган болохо колхозой правлени колхозой бүхы эмхидхэлэй, үйлэдбэриин-финансова, культурно-ажаhуудалай ба хүмүүжүүлгын ажал ябуулгые хүтэлбэрилдэг байха.

Колхозой правлени үйлэдбэриин, гүрэндэ хүдөө ажахын продукци худалдалгын түсэбүүдэй дүүргэлтые эмхидхэхэ, материальна ба мүнгэн зөөриие гамтайгаар, зээн ёhоор гаргашалха; үйлэдбэриин ба ажалай журам бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые абаха.

Өөрынгөө ажал ябуулгада колхозой правлени үргэн олон колхозно эдэбхитэдтэ ходо түшэглэдэг, нийтын үйлэдбэри эмхидхэлгые нарижуулан hайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар колхозой гэшүүдэй гаргадаг зохёон байгуулхы үүсхэл эдэбхиие хүгжөөдэг ба дэмжэдэг, колхознигуудай ажалай, ажаhуудалай эрхэ байдал hайжаруулха тухай саг үргэлжын оролдолго гаргадаг, тэдэнэй гүйлтануудболон дурадхалнуудые хаража үзэлгэдэ анхаралтай hайнаар хандадаг байха болоно.

Колхозой правлени гурбан жэлэй болзороор hунгагдадаг байха. Өөрынгөө ажал ябуулга тухай колхознигуудай хамтын суглаанай үмэнэ жэл бүхэндэ колхозой правлени тоосоогоо хэхэ.

Колхозой правлениин заседани шухала болоhоной жэшээгээр, зүгөөр hарадаа нэгэнhээ үсөөн бэшээр зарлагдадаг байха; правлениин гэшүүдэй 3/4 хубиhаа үсөөн бэшын заседани дээрэ байлсаа hаань, правлени асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэтэй.

Правлениин шиидхэбэри дуунай юрын олонхёор баталан абтаха.

50. Нэгэн доро колхозой правлениин түрүүлэгшэ байха, колхозой түрүүлэгшые колхознигуудай хамтын суглаан гурбан жэлэй болзороор hунгадаг.

Колхозой түрүүлэгшэ колхозой ажал ябуулгые үдэр бүхэндэ хүтэлбэрилдэг, хамтын суглаанай ба правлениин шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлые хангадаг, гүрэнэй органуудтай, бусад эмхи зургаанууд ба организацинуудтай харилсаа байгуулхадаа колхозые түлөөлдэг.

Колхозой правлени өөрынгөө составhаа колхозой түрүүлэгшын нэгэ-хоёр орлогшонорые hунгадаг байна.

Этигэл найдабариие харюулжа шадаагүй колхозой түрүүлэгшэ ба правлениин гэшүүд колхозой гэшүүдэй хамтын суглаанай шиидхэбэреэр болзорhоо урид болюулагдажа болохо.

51. Колхозой правлени колхозой гэшүүдэй дундаhаа главна бухгалтерые томилдог гү, али ажалай договорой ёhоор хүдэлмэридэ абадаг байна.

Главна бухгалтер колхозой бүридхэл ба тоосооэ эмхидхэдэг, мүнгэ зөөриин ба материальна үнэтэ зүйлнүүдэй бүрин байлгын, зүбөөр гаргашалгынь хойноhоо үдэр бүриин хиналта бэелүүлдэг байха. Колхозой жэлэй тоосоондо, мүнгэн зөөри ба материальна үнэтэ зүйлнүүдые оршолхо ба гаргашалха документнүүдтэ главна бухгалтер колхозой түрүүлэгшэтэй хамта гараа табиха.

52. Колхозой ажал ябуулгын тус тус hалбаринуудые хүтэлбэрилхын тулада колхозой правлени колхознигуудай дундаhаа мэргэжэлтэдые томилдог гү, али ажалай договорой ёhоор хүдэлмэридэ абадаг байна.

Главна (ахалагша) мэргэжэлтэн өөhэдынгөө хүтэлбэрилдэг hалбариин байдалай түлөө харюусадаг, үйлэдбэриин-финансова түсэбэй дүүргэлтые эмхидхэдэг. Өөhэдынгөө эрхилдэг асуудалнуудаар главна (ахалагша) мэргэжэлтэдэй үгэhэн заабаринуудые колхозой гэшүүд, тэрэшэлэн колхозой тушаалта хүнүүд заатагүй дүүргэхэ уялгатай.

53. Нийтын үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ колхозой гэшүүдэй бүри үргэнөөр хабаадалсахын тулада бригаданuудта, колхозой үйлэдбэриин бусад подразделенинүүдтэ колхознигуудай суглаанууд зарлагдадаг байха.

Бригадын (подразделениин) колхознигуудай суглаан иимэ юумэ хэхэ:

бригадирые (подразделениин хүтэлбэрилэгшые) hунгаха, тэрэнь колхозой правленеэр баталагдадаг байха;

түсэбтэ даалгабаринуудые, хүдэлмэри тухай бригадирай (подразделениин хүтэлбэрилэгшын) тоосооe, үйлэдбэриин ажал ябуулгын бусад асуудалнуудые хаража үзэдэг байха;

ажалай журам бэхижүүлхэ хэмжээ ябуулгануудые зүбшэн хэлсэхэ, урмашуулха ба зэмэ тохохо хэмжээнүүд тухай дурадхалнуудые колхозой правленидэ оруулха.

Суглаан үйлэдбэриин подразделениин хүтэлбэрилэгшөөр, колхозой правленеэр гү, али түрүүлэгшөөр зарлагдаха.

Бригадын (подразделениин) совет суглаан дээрэ hунгагдажа болохо байна. Тус тус подразделениин хүтэлбэрилэгшэ соведэй түрүүлэгшэ байха зэргэтэй. Соведэй эрхэ ба уялганууд колхозой правленеэр тодорхойлогдодог байха.

Үйлэдбэриин ажал ябуулгада хамаатайгаар бригадирай (подразделениин хүтэлбэрилэгшын) үгэhэн захиралтануудые тус подразделенидэ хүдэлдэг бүхы колхознигууд заатагүй дүүргэхэ уялгатай. Өөрынгөө хүдэлмэриин талаар бригадир (подразделениин хүтэлбэрилэгшэ) колхозой правлениин ба түрүүлэгшын, тэрэшэлэн тусхай асуудалнуудаар главна (ахалагша) мэргэжэлтэдэй мэдэл доро байха болоно.

54. Колхозой правлениин, тушаалта хүнүүдэй ажалы[н] ... сова ажал ябуулгын хой[ноhоо] ... хын тулада гурбан жэлэй ... шалгалтын комисси hу[нгагдадаг] ... Шалгалтын комисси өөры[нгөө] ... табhаа түрүүлэгшые hун[гадаг] ...

Шалгалтын комисси кол[хозой] ... тавые, хүсэндөө байhаа ... дые хүтэлбэри болгодог, ... гэшүүдэй хамтын суглаанай ... байдаг, колхозой Уставые ... колхозой зөөриин бүрин бү[тэн] ... гын, договорнуудай хууль ... гын, мүнгэн зөөри болон ма[териальна] үнэтэ зүйлнүүдые гаргаша[лга] ... ридхэлэй, тоосооной болон ... гуудтай тоосоо хэлгын зүй ... хойноhоо, тэрэшэлэн колх[озой] ... гомдолнууд ба мэдүүлэнүүд ... хозой правлениин, тушаал[та] ... дэй хаhа саг соонь хараж[а] ... хойноhоо хиналта хэдэг б[айха].

Шалгалтын комисси колх[озой] ... хын-финансова ажал ябуу[лгые] ... бүхэндэ 2-hоо үсөөн бэшэ ... гадаг, бригаданuудай, бусад ... риин подразделенинүүдэй ... ябуулгые үе үе шалгадаг, ... жэлэй тоосоогоор өөрынгөө ... нуудые хэдэг байха юм. ... нуудай актнууд колхознигу[удай] ... тын суглаагаар баталагдаха.

55. Шалгахын тулада ... хүнүүдhээ, колхозой гэшү[үд] ... хала документнүүдые шал[галтын ко]мисси эрин абаха, колхозой ... дые, бусад байрануудболон ... ятинуудые шалгаха, хамты[н] ... най, колхозой правлениин ... дурадхалнуудые оруулха ...

Шалгалтын комиссиин ... дурадхалнууд ээлжээтэ хам[тын суг]лаагаар, колхозой правлен[иин] ... жэдэ табигдаhаар 10 үд[эрэй] ... ша соо хаража үзэгдэхэ б[айна].

56. Колхозой правлени[ин түрүүлэг]шэ ба шалгалтын комисси ... гуудай хамтын суглаанай ... нээмэлээр гү, али нюуса ... үгэлгөөр hунгагдадаг байха.

Правлениин ба шалгал[тын коми]сиин гэшүүдэй тоо колхо[зой гэшүү]дэй хамтын суглаагаар то[гтоог]дохо.

57. Колхоздо экономиче[скэ совет] гү, али экономическа ш[ээ] ... бюро, культурно-ажаhуу[далай ко]мисси, харилсан туhаламж[ын ка]са, нийтын хүсөөр хүд[элдэг бусад]шье организацинууд бай[жа] болохо.

58. Колхознигуудые ... ёhоор хүмүүжүүлхэ, нийт[э] ... далда тэдэниие хабаадуул[ха] ... лис мүрысөө хүгжөөхы[н] ... тийна организациин хүт[элбэри] ... дэлмэрилдэг олонитын ... нуудай ажал ябуулгаа ... гаар эрхилхэдэ шухала б[айдал] байдал колхоз хангаха ё[hотой].

XII. Колхозой Уставай баталалга ба бүридхэл абалга

59. Жэшээтэ Уставай үндэhөөр колхозой гэшүүдэй хамтын суглаагаар баталан абтаhан колхозой Устав бүридхэлдэ абтахын тулада ажалшадай депутадуудай районно (городской) Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ хүргэгдэхэ. Колхозой Уставта хубилалтануудые ба нэмэлтэнүүдые саашa саашадаа оруулалга мүн лэ иимэ гуримаар хэгдэхэ байна.

60. Бүридхэлдэ абтаhан колхозой Устав колхозой правленидэ, хүдөө ажахын районно органдо, [ажалшадай] депутадуудай Соведэй рай[онно (го]родской) гүйсэдхэхэ коми[тедтэ] галагдадаг байха.

61. Колхоз өөрынгөө ал[ба]га эрхилхэдэ, колхозой ... хүсэндөө байhан хуулинуу[д] ... бэри болгохо байна.

Колхоз социалис пред[приятин]hан юридическэ нюурай ... тамгатай ба тугтай байха.

Европодо аюулгүй байдал хангаха асуудалтай зүблөөн болобо

ВЕНЭ. (ТАСС). Европодо аюулгүй байдал хангаха, амгалан тайбан харилсаа холбоо байгуулха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула Бүхэевропын зүблөө зарлаха бэлэдхэлэй хоёрдохи зүблөөн эндэ болобо. Европын 19 ороной олонийтын 80 гаран түлөөлэгшэд, уласхоорондын нийтын 11 эмхиин түлөөлэгшэд энэ зүблөөндэ хабаадалсаа.

1969 оной октябриин 10—12-то Венэдэ Бүхэевропын зүблөө зарлаха гэжэ бэлэдхэлэй зүблөөн шиидхэбэ. Европодо эб найрамдал хангахын түлөө олонийтын хүсэнүүдэй тэмсэлые саашадань элсүүлхэ таарамжатай ороон байдал мүнөө бии байна гэжэ, зүблөөн дээрэ нэгэн дуугаар баталан абтаhан хандалга соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй Соведэй пленум

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо бэлдэхэ хэмжээ ябуулганууд тухай асуудалнууд Монголой ниислэлдэ апрелиин 21-дэ болоhон монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй Централь на Соведэй III пленумэй зүбшэн хэлсэхэ гол темэ байгаа.

Дүрбэн гүрэнэй түлөөлэгшэдэй уулзалга

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Дунын Зүүн зүгтэхи байдал гуримшуулха асуудалаар ООН-ой дэргэдэхи Франциин, СССР-эй, Великобританиин, США-гай саг үргэлжын түлөөлэгшэдэй ээлжээтэ уулзалга ООН-ой дэргэдэхи Франциин саг үргэлжын түлөөлэлтын байра соо апрелиин 21-дэ болоо.

Удаадахи уулзалгань апрелиин 29-дэ болохо.

США. Орон дотор хашалта хэhээлтэнүүдэй хэгдэдэг болобошье, hуралсалай газарнуудые сэрэгэй байдалтай болголгодо эсэргүүсэдэг залуушуулай тэмсэл үргэлжэлhээр. Кембриджэдэхи (Массачусетс штат) университедэй студентнэр недели шахуу забастовко хэжэ байhаар. Зураг дээрэ: полициинхид студентнэрые хээзнэ.

ЮПИ—ТАСС-ай фото.

Р. НИКСОН КОНГРЕССТЭ БЭШЭГ ЭЛЬГЭЭБЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). «Дан олон американецуудта дан ехэ налог түлбэри тохогдоно»,— гэжэ Холбоото Штадуудай президент Р. Никсон конгрессто эльгээhэн бэшэг соогоо мэдэрбэ. «Алба налог түлэгшэдэй байдал хүнгэдхэхэ» зорилготойгоор налог түлэдэг гурим хубилгахые дурадхаха зуураа, «экономикын, мүнгэнэй үнын унаха аюулай бии байгаа сагта федеральна алба татабаридары хороохо арга мүнөөдөө үгы байна» гэжэ тэрэ дороо президент ажаглалта хэбэ.

«Федеральна алба налог татаха бүхы гуримые наринаар дахинаа хаража үзэхэ» «зохихо дурадхалнуудые» оруулха гэжэ финансын министртэ даалгаhан президентын бэшэгынь налог татабариин таарамжагүй гуримуудые буруушаадаг.

ХУДАЛ ХУУРМАГ ҮГЭ ХҮҮР ТАРААНА

Хитадай Пекин болон бусад хотонуудта Советскэ Союзые гүжэрдэhэн фильм харуулагдажа эхилээ. Маогай бүлэгэйхид тэрэ фильмые «документальна лентэнүүд» гээд нэрлэнэ. Совет-хитад хилэ дээрэ болоhон үйлэ хэрэгүүдые хазагайруулан харуулхын тула энэ фильм зохёогшод элдэб хуурмаг хэhэг таhархайнуудые хэрэглээ. Совет хилые оло дахин эбдэхэ үедэнь баулгагдаhан хилэ эбдэгшэдые Совет газар дээрэhээ намнаhан ушар, баримтанууд, жэшээлхэдэ, «хитад зониие газар дээрэhэнь намнана» гэhэншүүгээр фильм соо харуулагдана. Советскэ Союзай Зүүн Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй үргэн ехэ районуудые эзэмдэхэ гэhэн Мао Цзэ-дунай бүлэгэйхидэй hанаашалга дикторэй текст соо дабтагдана.

Буугай тобшоор сүмэ сохигдоhон совет сэрэгшын табан хушуун мүшэтэй түмэр малгайе томо болгожо харуулhан кадр совет арадые занаhан дикторэй текстээр үдэшэгдэнэ.

Советскэ Союзда зэбүүрхэлгые дэбэргэхэ, совет хүнүүд тушаа хитад арадай хани ёhоной мэдэрэлые сэдьхэл бодолhоонь зайсуулха зорилго фильмын авторнууд урдаа табиhан байна. Совет-хитад хилэ шадархи байдал гуримшуулхые оролдодог Советскэ правительствын эрмэлзэлые хитад арадhаа Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй али болохоор нюудаг байhые фильмын авторнууд убай hэнгэргүйгөөр хэрэглэнэ.

Энэ фильм табихадаа, Советскэ Союзда эсэргүү зэлжээтэ ябуулгаяа эхилхэ hанаатай. Худал хуурмагаар зохёогдоhон энэ фильмнь телевиденеэр дамжуулагдана, фильмые харуулгада ороной бүхы хүн зониие хабаадуулхыень газетэнүүд уряална.

(ТАСС).

ШАТАР

ТҮРҮҮШЫН ИЛАЛТА

Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө совет гроссмейстернүүд Тигран Петросян Борис Спасский хоёрой апрелиин 21-нэй наадан табан часай туршада үргэлжэлөөд, 41-дэхи ябадалдаа хойшолуулагдаhан юм.

Апрелиин 22-то дэлхэйн чемпион хойшолуулагдаhан наадаяа эхилэнгүй, өөрыгөө илагдаhанда мэдэрбэ. Тиигэжэ энэ эхилhэн мүрысөөндэ Борис Спасский түрүүшынгээ илалта туйлаhан байна.

Мүнөө эдэнэрэй наадан 2:2 тоотой болобо.

ТЭНСЭБЭ

Шатараар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Нона Гаприндашвили Алла Кушнир хоёрой долоодохи наадан тэнсэлгээр дүүрэбэ.

Тиигэжэ 4:3 гэhэн тоотойгоор дэлхэйн чемпион Нона Гаприндашвили түрүүлжэ ябана.

ПРАВДА БУРЯ[ТИИ] МҮНӨӨДЭРЭ[ЙН] НОМЕР

Нэгэдэхи хуудаhанда: ЦК-да. Колхозой жэшээтэ ... проект. «Табан жэлэй ... жэл» гэhэн гаршаг доро ... нүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: жэшээтэ Уставай проект ... хэл.

Гурбадахи хуудаhанда: техникын hонин. Эхин ... хи hуралсал тухай Д. ... статья. Хилын саанаhаа мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: хүдэлмэри тухай А. ... статья. Нютаг нютагай ...

СЭНХИР ЭКРАН

18 часhаа «Залуушуул ... ерээдүй» гэhэн дамжуу[лга] ... минутаhаа залуушуул[ай] ... концерт. 18.45 минут[аhаа] ... няющие ветер» гэhэ[н] ... ска телестудиин филь[м] ... «Холо, ойрын hонин» ... нутаhаа «Партийна ажа[л] ... hэн журнал. 20.20 ... «Барнаул—36 градус» ... визионно очерк. 20.30 ... уласхоорондын залуушу[ул] ... тэ зорюулагдаhан дамж[уулга] ... часhаа «Мы—кузнецы» ... ковско телестудиин филь[м] ... минутаhаа арадай дуун[ай] ... сэдхэгшэдэй конкурс. 2[1] ... таhаа ТАСС-ай лентэ[эр] ... мэдээсэл. 21.45 минут[аhаа] ... вэй зохёолоор бэлдэ[гдэhэн] ... нинградай студиин зу[раг] ...

Редактор Ц.-Ц. ЦИБУ[ДЕЕВ]

Типография Управ[ления по делам издательств, полиграфии и книжной тор]говли при Совете [Министров] БурАССР.

Н-04473.